БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 119 (17.699). • 24 май 1980 йил, шанба • Баҳоси 2 тийин.

СССР Олий Совети Президиумининг Фармони

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

СССР Олий Совети Президиуми **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

Ўнинчи чақириқ Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Советининг учинчи сессияси 1980 йил 24 июнда Москва шаҳрида чақирилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. БРЕЖНЕВ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1980 йил 23 май.

ЎЗБЕК ТИЛИДА

«Ўзбекистон» нашриёти В. И. Ленин 55 томлик Тўла асарлар тўпламининг 50-томини босиб чиқарди.

Томни КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Марксизм-ленинизм институтининг филиали — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи институти нашрга тайёрлаган ва у Тошкент полиграфия комбинатида чоп этилган.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ОЛИМЛАРИНИНГ ЮКСАК БУРЧИ

РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ АКТИВИ ЙИҒИЛИШИДАН

Мамлакатимизда илм-фан тобора кўпроқ даражада таъсирчан ишлаб чиқарувчи кучга айланиб бормоқда. Ўрток Л. И. Брежнев КПСС XXV съездида олимларнинг бунёдкорлик ролига юксак баҳо бериб, қуйидагиларни таъкидлади: фан ва техникани жадал ривожлантириш асосидагина социал революциянинг туб вазифалари ҳал этилиши — коммунистик жамият қурилиши мумкин. Партия раҳнамолик қилиб турган илм-фан аҳли коммунистик қурилиш ишига қўшаётган ўз ҳиссаларини беш йилликлар сайин, йилдан-йилга кўпайтирмоқдалар. Совет олимлари самарали тадқиқот ишлари олиб боришлари учун уларга зарур бўлган ҳамма имкониятлар яратилган. Улар олдига фан-техника революцияси ютуқларини хўжалик юритишнинг социалистик системаси афзалликлари билан узвий олиб боришдан иборат тарихий муҳим вазифа қўйилган.

Республика партия ташкилоти активининг 23 май куни Тошкентда бўлиб ўтган йиғилиши ўрток Л. И. Брежнев йўл-йўриқлари асосида Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар самарадорлигини янада ошириш ва фан-техника тараққиётини жадаллаштириш тадбирларига бағишланди. Актив йиғилишида олимлар, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси муассасаларининг, олий ўқув юртлари ва тармоқ илмий-тадқиқот институтларининг раҳбарлари ва партия ташкилотларининг секретарлари, область ва шаҳар партия комитетларининг секретарлари, фан ва ўқув юртлари бўлимларининг мудирлари, министрлик ва идораларнинг раҳбарлари, йирик корхоналарнинг директорлари, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети аппаратининг масъул ходимлари иштирок этдилар.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **Ш. Р. Рашидов** доклад қилди.

Совет кишилари, деб таъкидлади докладчи, юксак сиёсий активлик ва меҳнат ғайрати жўш урган вазиятда, келажакка ишончлари комил бўлган ҳолда Ленин партиясининг раҳбарлигида КПСС XXV съездининг тарихий қарорларини, ўнинчи беш йилликнинг улуғвор программасини муваффақиятли равишда амалга оширмоқдалар. Партия билан халқнинг бузилмас бирлиги, Ватанимизнинг иқтисодий ва мудофаа қудрати янада мустаҳкамланганлиги съезддан кейин ўтган даврнинг асосий якунидир. Ўнинчи беш йилликнинг ўтган йиллари мобайнида Советлар мамлакати коммунистик бунёдкорликнинг ҳамма соҳаларида олға томон катта қадам қўйди.

Совет Ўзбекистони ҳам қардош республикаларнинг метиндек мустаҳкам оиласида дадил одим ташлаб бормоқда. Республика меҳнаткашларининг бутун ҳаёти, уларнинг бутун фикр-ўйлари илҳомбахш меҳнат завқ-шавқи билан суғорилгандир. Ўзбекистон экономикаси — ҳақиқатан ҳам улуғвор кўламлардаги экономикадир. Ўнинчи беш йилликнинг ўтган йиллари мобайнида саноат, транспорт ва алоқани, қурилишни, қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш таъминланди.

Республика экономикасини ривожлантириш якунлари қувонтиради, ҳаққоний ифтихор ҳис-туйғуларини уйғотади. Аммо шуни бирон дақиқа ҳам унутмаслик керакки, партия таълим берганидек, эришилган ютуқларга эртанги кун позициялари ва талаблари нуқтаи назаридан, келгусида ҳал этиш керак бўладиган янги, янада мураккаб ва масъулиятли вазифаларни эътиборга олган ҳолда баҳо бериш лозим.

Ана шу вазифалар КПСС Марказий Комитети 1979 йил ноябрь Пленумида, ўрток Л. И. Брежневнинг Москва шаҳар Бауман сайлов округи сайловчилари ҳузурида сўзлаган нутқида баён этилган йўл-йўриқлар ва тавсияларда аниқ белгилаб берилган. Бу вазифалар Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XI пленуми қарорларида республика шароитларига татбиқан конкретлаштирилган.

Гап иқтисодий ривожланишнинг интенсив омилларидан янада тўла-тўкис фойдаланиш, халқ хўжалигидаги «Танг жойлар» ва камчиликларга қатъиян барҳам бериш тўғрисида бормоқда. Партиянинг иқтисодий сиёсатини яна ҳам зўр сабоқ ва собитқадамлик билан ҳаётга татбиқ этиш, бутун ишимизнинг самарадорлиги ва сифатини, уюшқоқлик ва интизомни ҳар томонлама ошириш керак.

Фан ютуқларидан кенг кўламда фойдаланган ва бу жараёнда барча совет кишилари ижодий қатнашган тақдирдагина халқ хўжалигини ривожлантиришнинг интенсив йўлини амалга ошириш мумкин. Шу боисдан ҳам хўжалик юритишнинг чинакам илмий методларини қарор топтириш учун кураш партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг, халқ депутатлари Советларининг, министрликлар ва идораларнинг корхоналар ва ташкилотларнинг, барча коллективларнинг ҳар бир меҳнаткашнинг бутун фаолиятига сингиб кетиши керак.

КПСС Марказий Комитетининг «Хўжалик механизмини янада такомиллаштириш ҳамда партия ва давлат органларининг вазифалари тўғрисида»ги қарори ҳамда КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советининг «Планлаштиришни яхшилаш ҳамда хўжалик механизмининг ишлаб чиқариш самарадорлиги ва иш сифатини оширишга таъсирини кучайтириш тўғрисида»ги қарори асосида ҳозирги вақтда хўжалик механизми қайта қурилаётганлиги фан-техника ютуқлари ва илғор тажриба кенг жорий этилишини таъминлаши лозим.

Мана шу вазифаларни ҳал этишда республика Фанлар академиясига, тармоқ илмий-тадқиқот институтларига, барча олимларимизга биринчи навбатдаги роль ажратилади. Улар КПСС XXV съезди белгилаган социал-иқтисодий программа амалга оширилишига ўз ҳиссаларини имкони борича кўпроқ қўшишлари, фундаментал ва амалий тадқиқотларни кенг жабҳада олиб боришлари, куч ва маблағларни ғоят муҳим илмий-техника ва социал проблемаларни комплекс ҳал этишга, ишлаб чиқариш самарадорлиги ва маҳсулот сифатини оширишга, ижтимоий тараққиётнинг, меҳнаткашлар марксча-ленинча дунёқарашини шакллантиришнинг актуал масалаларини ишлаб чиқишга жамлашлари керак.

Владимир Ильич Ленин илм-фанда энг янги кашфиётлар қилмай, улардан амалий фаолиятда максимал даражада фойдаланмай, техникани тараққий эттирмай коммунизм қуриш мумкин эмас, деб бир неча марта таъкидлаган эди.

Леонид Ильич Брежнев илм-фаннинг аҳамияти тўғрисида Ленин билдирган фикрни ривожлантириб бундай деди: «Ҳозир бизнинг экономикада фан-техника революциясини амалга оширишдан кўра муҳимроқ ишимиз йўқ».

Партиямиз илмий-педагог ходимларнинг олижаноб меҳнатини юксак қадрлайди, фанни ривожлантириш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилади. Кейинги вақтларда КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукумати фан масалаларига доир бир қанча муҳим ҳужжатларни қабул қилдилар. Бу ҳужжатларда ҳозирги шароитда совет фанининг асосий стратегик йўналишлари белгилаб берилди.

Биз ҳаққоний ифтихор туйғуси билан айтамизки, эндиликда Совет Иттифоқи илмий ходимлар тайёрлаш даражаси жиҳатидан жаҳонда олдинги ўринлардан бирини эгаллаб турибди. Дунёдаги олимларнинг тўртдан бир қисми совет олимларидир.

Коммунистик партия билан Совет давлатининг доно ленинча миллий сиёсати амалга оширилганлиги, уларнинг илм-фанни ривожлантириш тўғрисидаги доимий ғамхўрлиги туфайли Ўзбекистонда қудратли фан-техника потенциали вужудга келтирилди.

Ҳозирги вақтда республикадаги 200 га яқин муассаса илмий-тадқиқот ишлари олиб бормоқда. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ҳақли равишда мамлакатнинг энг катта илмий марказларидан бири бўлиб қолди. Илмий тадқиқотлар соҳасида ҳамда янги техника ва технологияни ишлаб чиқишда 80 мингдан ортиқ киши машғул бўлса, шулардан 33 минг киши илмий ва илмий-педагог ходимлардир. Бу — салмоқли кучдир.

Кейинги вақтларда илмий тадқиқот ишларининг даражаси ва самарадорлиги сезиларли равишда ошганлигини, халқ хўжалиги вазифаларини, фан-техника тараққиётининг актуал масалаларини ҳал этишда илм-фаннинг ҳиссаси ортганлигини зўр мамнуният билан қайд этамиз.

Жамиятшунос олимлар социалистик қурилиш тажрибасини умумлаштириш, республикада ишлаб чиқарувчи кучларни ривожлантириш ва жойлаштиришнинг илмий асосларини ишлаб чиқиш соҳасида анчагина иш қилдилар. Ўтказилган бир қанча социологик тадқиқотлар жиддий амалий самара берди. Кейинги йилларда олимлар меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашнинг илмий проблемаларини тадқиқ этиш соҳасидаги ишларни кучайтирдилар. Миллатлараро алоқанинг, меҳнаткашларни совет ватанпарварлиги ва пролетар интернационализми руҳида тарбиялашнинг муҳим воситаси бўлмиш рус тилини ўрганиш юзасидан катта иш қилинмоқда.

(Давоми иккинчи бетда).

«ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ КЎРСАТМАЛАРИ АСОСИДА РЕСПУБЛИКАДА ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТЛАР САМАРАДОРЛИГИНИ ЯНАДА ОШИРИШ ВА ФАН-ТЕХНИКА ТАРАҚҚИЁТИНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШ ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА»

ЎЗБЕКИСТОН ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИ АКТИВИ ЙИҒИЛИШИНИНГ ҚАРОРИ

Ўзбекистон партия ташкилоти активининг йиғилиши КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўрток Ш. Р. Рашидовнинг «Ўрток Л. И. Брежнев кўрсатмалари асосида республикада илмий-тадқиқотлар самарадорлигини янада ошириш ва фан-техника тараққиётини жадаллаштириш тадбирлари тўғрисида» қилган докладини тинглаб ва муҳокама қилиб, шуни қайд этадики, республика партия ташкилотлари, министрликлари ва идоралари, илмий муассасалари ва олий ўқув юртлари партия XXV съездининг қарорларини, КПСС Марказий Комитетининг қарорларини ва ўрток Л. И. Брежневнинг илм-фан масалаларига доир йўл-йўриқларини бажара бориб, республиканинг илмий-техника потенциалини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш, илмий тадқиқотлар сифати ва самарадорлигини ошириш, фан ва техника ютуқларини халқ хўжалигининг барча тармоқларига жорий этишни жадаллаштириш соҳасида каттагина иш олиб бормоқдалар.

Ҳозирги вақтда республикада 200 дан кўпроқ илмий муассаса ишлаб турибди, уларда 33 минг илмий ва илмий педагог ходимлар, шу жумладан 900 нафардан кўпроқ фан докторлари ва 12 минг нафар фан кандидатлари меҳнат қилмоқдалар. Фаннинг моддий техника ва экспериментал базаси анча мустаҳкамланди, унинг ишлаб чиқариш билан алоқалари муттасил кенгайиб, такомиллашиб бормоқда. Олтита илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси ва 26 та тармоқ илмий-тадқиқот лабораторияси ташкил этилди.

Республикада математика статистикаси, физикавий электроника, активация анализи, биоорганик химия, сейсмология, ғўза селекцияси ва уруғчилиги соҳасида ҳамда бошқа соҳаларда таркиб топган илмий мактаблар муносиб равишда эътироф этишга сазовор бўлди.

Республиканинг илмий муассасалари умумиттифоқ меҳнат тақсимоти доирасида 44 та энг муҳим илмий-техникавий проблемани амалга оширишда иштирок этмоқдалар, актуал халқ хўжалик проблемалари ва социал проблемаларни ҳал этиш билан боғлиқ салкам 10 минг мавзуни ишлаб чиқмоқдалар.

Олимларнинг изланишлари, улар ўтказган назарий ва амалий тадқиқотлар, лойиҳа-конструкторлик ва технология ташкилотларининг лойиҳалари республиканинг табиий бойликлари ва хом ашё ресурсларини қидириб топиш ҳамда ўзлаштиришда ўзининг конкрет ифодасини топди. Ўнинчи беш йилликнинг тўрт йили ичида 600 дан кўпроқ тугал илмий-тадқиқот ишлари халқ хўжалигига жорий этилди, 2100 ихтиродан, 191 минг рационализаторлик таклифидан фойдаланилди. Шу вақт мобайнида республика саноати машина, асбоб-ускуна, аппарат ва приборларнинг 600 дан кўпроқ янги турини, 6,3 мингта ҳар хил янги маҳсулотни ишлаб чиқаришни ўзлаштирди, 2 мингга яқин буюмни Сифат белгиси билан ишлаб чиқармоқда.

Шу билан бирга республика партия ташкилоти активининг йиғилиши қайд этадики, илмий-тадқиқотларнинг самарадорлиги, фан ва техника ютуқларини жорий этиш, фан-техника тараққиётининг суръатлари КПСС Марказий Комитети 1979 йил ноябрь Пленуми қарорлари ва ўрток Л. И. Брежневнинг кўрсатмаларидан келиб чиқадиган ҳозирги талаблар ва вазифаларга ҳали тўлиқ даражада мос келади, деб бўлмайди.

Фанлар академияси, министрликлар ва идоралар, тармоқ илмий муассасалари, олий ўқув юртлари, конструкторлик ташкилотлари мавжуд резервлардан мутлақо етарли фойдаланмаяптилар, ўз куч-ғайратларини фан-техника ва социал тараққиётнинг ғоят муҳим проблемаларини комплекс ҳал этишга тўлиқ даражада сафарбар этмаяптилар. Ишлар алоҳида ажралиб қолган, мувофиқлаштирилмаган планлар асосида олиб борилаётган ҳоллар кўп, бунинг оқибатида илмий кучлар ва материал ресурслар кўплаб сочиб юборилмоқда, мавзулар ҳаддан ташқари кўпайтириб юборилмоқда ва асоссиз равишда айни бир мавзу устида иш олиб боришга йўл қўйилмоқда. Тугалланган тадқиқотларни тезроқ амалда рўёбга чиқариш ишида илмий муассасалар билан ишлаб чиқариш ташкилотлари ўртасида етарли даражада ҳамжиҳатлик йўлга қўйилмаган.

Илмий ишлаб чиқариш базаси ва экспериментал базани вужудга келтириш ва мустаҳкамлаш соҳасидаги ишлар суст олиб борилмоқда. Ажратилаётган капитал маблағлар муттасил ўзлаштирилмай қолмоқда. Ноёб илмий асбоб-ускуналардан норационал фойдаланиш ҳоллари мавжуд. Фан-техника информацияси ва патент-лицензия ишлари қониқарсиз олиб борилмоқда.

Олий ва ўрта махсус ўқув юртларида мутахассисларни тайёрлаш ва улардан халқ хўжалигида фойдаланиш борасидаги ишлар, шунингдек аспирантуранинг иши, илмий ва илмий педагог кадрларни аттестациялаш янада такомиллаштиришни тақозо этади. Олий малакали илмий кадрлар — хусусан техника, физика-математика, қишлоқ хўжалиги ва иқтисод фанлари соҳасида фан докторлари тайёрлаш суст олиб борилмоқда. Бажарилаётган илмий-тадқиқотларнинг актуаллиги, самарадорлиги ва сифати кўпинча паст бўлиб қолмоқда, фан-техника ечимларининг ярмидан кўпроғи жорий этилишгача етказилмаяпти ва фақат ҳисоботлардагина ўз аксини топмоқда. Кўпгина тавсиялардан айрим ҳоллардагина фойдаланилмоқда.

Чиқитсиз технология ва ёпиқ технология жараёнлари суст жорий этилмоқдаки, бу хом ашё ресурсларидан норационал фойдаланишга ва атроф-муҳитни булғатишга олиб келмоқда. Ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш даражаси паст, бунинг натижасида халқ хўжалиги баъзи тармоқларининг кўпгина корхоналарида қўл меҳнатининг салмоғи катта. Автоматлаштирилган бошқариш системалари ниҳоятда сусткашлик билан вужудга келтирилмоқда, улар ишининг самарадорлиги паст.

Мазкур камчиликлар илмий-тадқиқот ишлари планларини тайёрлаш ва уларнинг натижаларини жорий этиш даражаси пастлигининг, ишлар зарур даражада мувофиқлаштирилмаётганлигининг, фан билан ишлаб чиқаришнинг алоқаси заифлигининг оқибатидир. Министрликлар, идоралар, ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналарнинг баъзи бир раҳбарлари ҳозирги замоннинг талабларини эътиборга олмаяптилар, фан-техника тараққиётини ривожлантиришда илм-фаннинг ролига етарли баҳо бермаяптилар. Натижада тугалланган тадқиқотлар суст жорий этилмоқда, илмий муассасалар ва олий ўқув юртлари билан хўжалик шартномаларини тузиш йўлга қўйилмаган, тармоқ илмий-тадқиқот лабораториялари, корхоналарда эса тажриба-экспериментал базалар етарлича ташкил этилмаяпти.

Баъзи бир область, шаҳар ва район партия комитетлари илмий муассасалар, олий ўқув юртлари, ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналарнинг партия ташкилотлари жиддий камчиликларни бартараф этишда, илм-фаннинг ишлаб чиқариш билан алоқасини мустаҳкамлашда ва шу асосда фан-техника тараққиётини анча жадаллаштиришга эришишда ҳали етарли даражада сабот-матонат кўрсатаётганлари йўқ.

Ўзбекистон партия ташкилоти активининг йиғилиши социал-иқтисодий вазифаларни ҳал этишда, республика илмий-техника потенциали ролини янада ошириш мақсадида КПСС Марказий Комитети 1979 йил ноябрь Пленуми қарорлари, партия ва ҳукуматнинг илм-фан масалаларига доир бошқа қарорлари, ўрток Л. И. Брежневнинг кўрсатмалари асосида илмий-тадқиқотлар самарадорлигини муттасил оширишни, халқ хўжалигининг барча тармоқларида фан-техника тараққиётини жадаллаштиришни, меҳнат унумдорлиги ўсишини ва ижтимоий ишлаб чиқаришнинг сифат кўрсаткичлари яхшиланишини таъминлаш партия, совет ва хўжалик органларининг, министрликлар ва идораларнинг, илмий муассасаларнинг, олий ўқув юртларининг, корхоналарнинг ғоят муҳим вазифаси деб ҳисоблайди.

Илмий муассасалар, олий ўқув юртлари, лойиҳа-конструкторлик ташкилотлари, шунингдек илмий ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналарнинг тегишли бўлинмалари коллективларининг куч-ғайратларини бутун халқ хўжалигини комплекс равишда жадал ривожлантиришни белгилаб берувчи катта кўламдаги проблемаларни ҳал этишга сафарбар қилиш зарур. Шу мақсадда:

ёқилғи-энергетика балансининг анча яхшиланишини, электр станциялар учун ёқилғи сифатида нефтнинг улушини қисқартиришни, ҳаддан ташқари кўп энергия истеъмол қиладиган эски асбоб-ускуналарни алмаштиришни, энергияни тежаб қоладиган технология кенг қўлланилишини, саноат иншоотлари ва уй-жой биноларининг иссиққа бардошлилиги оширилишини, қуёш энергиясидан фойдаланиш соҳасидаги ишлар авж олдирилишини;

металл буюмлар сифати тубдан яхшиланиши ва хили кўпайтирилишини, ишлаб чиқарилаётган машина ва асбоб-ускуналарга сарфланадиган металлни ва металлни қайта ишлашдаги чиқитлар улушини камайтиришни, ишлаб чиқарилаётган машина ва асбоб-ускуналарнинг технология даражаси ва сифати оширилишини, янги, такомиллаштирилган маҳсулотлар ишлаб чиқариш жадаллаштирилишини, металл буюмлар пишиқлиги оширилишини, коррозияга қарши кураш кучайтирилишини, порошокли металлургия, шунингдек металл ўрнида ишлатилувчи материаллар саноати жадал ривожлантирилишини; қурилиш ишлари такомиллаштирилишини; қишлоқ хўжалик маҳсулдорлиги оширилишини; деҳқончилик маҳсулотлари асралиши ва қайта ишланиши яхшиланишини, аҳоли учун саноат молларининг сифати яхшиланишини таъминлаш керак.

Пахтачилик, чорвачилик ва озуқа ишлаб чиқариш, пиллачилик, ғаллачиликни янада интенсивлаш проблемаларини ишлаб чиқиш, чўлларни хўжалик мақсадида ўзлаштириш, меҳнат ресурсларидан, минерал хом ашёдан оқилона фойдаланиш, ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш, юксак самарали янги технология жараёнларини ишлаб чиқиш, меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилаш, меҳнаткашларнинг сиҳат-саломатлигини мустаҳкамлаш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, халқ хўжалигида хўжалик механизми ва бошқарувни такомиллаштириш илмий-тадқиқотларнинг планларида муҳим ўринни эгаллаши керак.

Ҳозирги шароитларда соғлиқни сақлаш ролининг анча ортганлигини назарда тутиб, медик олимлар биологлар, химиклар, физиклар билан ҳамдўстликда юрак-қон томир, асаб, эндокрин касалликлари ва бошқа касалликлар соҳасидаги илмий ечимлар самарадорлигини янада оширишга куч-ғайратларини сарфлашлари ва унда республиканинг ўлка хусусиятлари назарда тутилмоғи ҳамда тадқиқот натижалари соғлиқни сақлаш практикасига тезроқ жорий этилмоғи зарур. Оналар ва болалар сиҳат-саломатлигини муҳофаза қилиш, аҳоли орасида профилактика ишлари, санитария-гигиена билимлари пропагандасини яхшилаш хусусида алоҳида ғамхўрлик қилинмоғи лозим.

Жамиятшунос олимларнинг куч-ғайратларини коммунизм моддий-техника базасини яратиш, фан-техника революцияси социал оқибатларини кенгайтиришга, унинг назарияси ва практикасини ишлаб чиқишга, ижтимоий муносабатларни такомиллаштириш, совет халқини камол топтириш, меҳнаткашларни партия ва халқ ишига, СССР халқларининг дўстлиги ва қардошлиги, социалистик интернационализм ишига чексиз садоқат руҳида тарбиялашга йўлламоқ лозим.

Ўзбекистон ССР Госпланига, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясига, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлимига, министрликлар ва идоралар, тармоқ илмий муассасалари ва олий ўқув юртларига:

манфаатдор ташкилотлар ва масъулиятли кишилари, бажариш муддатлари, пул харажатлари ва манбалари кўрсатилган ҳолда тадқиқотдан то жорий этишгача бутун ишлар туркуми қатнашувини кўзда тутувчи илмий-тадқиқот ишларини планлаштириш ва унинг натижаларини ишлаб чиқаришга жорий этишни янада яхшилаш чораларини кўриш, шу программаларни бажариш борасидаги ишларнинг назорати ва координациясини кучайтириш;

юқори малакали илмий кадрларни тайёрлашни яхшилаш, илмий фаолиятга майли бўлган истеъдодли мутахассисларни аспирантурага танлашни таъминлаш, аспирантларга илмий раҳбарлик даражасини юксалтириш, мамлакатдаги етакчи илмий муассасалар ва олий ўқув юртлари тармоқ аспирантурасига лаёқатли ёшларни кўпроқ юбориш тавсия этилсин. Олий бўғиндаги илмий кадрлар — фан докторларини тайёрлашга алоҳида эътибор бериш, илмий ходимларни қайта сайлаш ва аттестациядан ўтказиш ролини ошириш, талабгорлик йўли билан илмий кадрлар тайёрлашни янада актив ривожлантириш керак.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими, республиканинг министрликлари ва идоралари, Ўзбекистон ССР Госснаби, Ўзгосстандарт илмий муассасалар ва олий ўқув юртларини тадқиқот техникаси билан таъминлашни яхшилашлари, бундай техникадан фойдаланиш самарадорлигини оширишлари зарур, деб ҳисоблансин. Бунинг учун ноёб илмий машина-ускуналардан коллектив бўлиб фойдаланиш пунктлари очилсин.

Ўзбекистон ССР Госплани, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси, Ўзбекистон ССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими, бошқа тегишли министрликлар ва идоралар илмий-ишлаб чиқариш ва ўқув-илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаларини, тармоқ илмий-тадқиқот лабораторияларини тузиш борасидаги ишларни кучайтирсинлар, хўжалик шартномаларига биноан бажариладиган тадқиқотларни анча кенгайтирсинлар, халқ хўжалиги барча тармоқларини ривожлантириш актуал проблемаларини ҳал этиш учун республикада мавжуд илмий-техника потенциалидан янада тўлароқ фойдаланишга эътибор берсинлар;

илмий муассасалар, олий ўқув юртлари, корхоналарда экспериментал базалар, цехлар ва установкалар тармоқларини анчагина кенгайтириш чораларини кўрсинлар, уларни кўплаб ишланадиган маҳсулотлар билан банд қилиб қўймасинлар;

илмий-техника ахборот ва патент-лицензия ишларини яхшилаш, илмий тадқиқотлар самарадорлиги ва сифатини оширишда, фан ва техника ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этишни тезлаштиришда уларни янада таъсирчан қилиш керак.

Ўзбекистон ССР Госплани Фанлар академияси, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими, республика министрликлари ва идоралари иштирокида олимларнинг илгари битказилган илмий-тадқиқот ишларини ва бу ишларнинг ҳали ўз актуаллигини йўқотмаганларини жорий этиш тўғрисидаги таклифларини кўриб чиқиб, ўн биринчи беш йилликда жорий этиш планларида кўзда тутмоғи мақбул деб ҳисоблансин.

Ўзбекистон ССР Госпланига, министрликлар ва идораларга, область, шаҳар ва район партия комитетларига КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Планлаштиришни яхшилаш ва ишлаб чиқариш самарадорлиги ҳамда иш сифатини оширишга хўжалик механизми таъсирини кучайтириш тўғрисида»ги қарорига мувофиқ тармоқ илмий-тадқиқот институтлари, конструкторлик ташкилотлари ва технологик ташкилотларнинг ишига кўпроқ эътибор бериш тавсия этилсин, 1980 йилда уларни наряд-заказлар асосида янги техникани яратиш, ўзлаштириш ва жорий этиш ишларини ташкил қилиш хўжалик ҳисоби системасига ўтказиб бўлинсин.

Республикада фундаментал тадқиқотлар маркази, бутун фан координатори ва ташкилотчиси сифатида Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ролини ошириш муҳим вазифадир. Қайси идорага қарашли эканлигидан қатъи назар илмий муассасалар ва олий ўқув юртларида ўтказилаётган тадқиқотлар плани ва даражасига баҳо бериш учун Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг олимларини жалб этиш лозим. Мавжуд илмий проблема кенгашлари, уларнинг состави қайтадан кўриб чиқилсин ва улар илмий-тадқиқотларни координация қилувчи таъсирчан органлар бўлиб қолиши чоралари кўрилсин.

Актив йиғилиши Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги, Маориф, Соғлиқни сақлаш министрликлари, тармоқ олий ўқув юртлари, уларнинг партия ташкилотлари мутахассислар профессионал тайёргарлиги ва ғоявий-сиёсий тарбияси сифатини янада яхшилаш, ўқитишнинг ишлаб чиқариш билан, коммунистик бунёдкорлик практикаси билан алоқаларини мустаҳкамлаш чораларини кўришлари зарур деб ҳисоблайди. Олий ўқув юртларидаги илмий-педагогика фаолиятига академиклар, мухбир аъзоларини, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясида, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлимида, тармоқ илмий муассасаларида, бирлашмалар ва корхоналарда ишлаётган бошқа олимлар ва мутахассисларни кенгроқ жалб этиш керак.

Партия комитетлари ва бошланғич партия ташкилотлари, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети олий ўқув юртлари ва илмий муассасалар касаба союз ташкилотларининг ишини яхшилаб, уларнинг диққат-эътиборини илмий ва илмий педагогик ишларнинг юксак самарадорлиги учун, илм-фан билан ишлаб чиқариш алоқасини мустаҳкамлаш, фан-техника тараққиётини тезлаштириш учун социалистик мусобақани такомиллаштиришга жалб қилсинлар.

Область, шаҳар, район партия комитетлари, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси, министрликлар ва идоралар, илмий муассасалар ва олий ўқув юртлари, ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналарнинг бошланғич партия ташкилотлари саноат, қурилиш, транспорт корхоналарида, колхоз ва совхозларда, илмий муассасалар, олий ўқув юртлари ва лойиҳа-конструкторлик ташкилотларида сиёсий ва ташкилотчилик ишларини доимо такомиллаштира бориб, уни илм-фан самарадорлигини ҳамма чоралар билан юксалтиришга, ишлаб чиқариш билан алоқасини мустаҳкамлашга, фан-техника тараққиётини янада ривожлантиришга, ҳар бир илмий коллективда чинакам ижодий вазият, дадил изланиш, самарали мунозара, ўртоқларча талабчанлик вазияти вужудга келтиришга йўллаб боришлари ниҳоятда зарур деб ҳисоблансин. Илмий ютуқлардан фойдаланиш масалаларида, консерватизм ва эскиликнинг ҳар қандай кўринишларига қарши муросасиз кураш олиб бориш, принципиал танқид ва ўз-ўзини танқидни кучайтириш, уюшқоқлик ва интизомни, топширилган иш учун кадрларнинг шахсан жавобгарлигини ошириш лозим.

* * *

Республика партия ташкилоти активининг йиғилиши партия, совет органлари, министрликлар ва идоралар, фан ва ишлаб чиқариш ходимлари ўз куч-қувватларини ижодий равишда бирлаштириб, республикада фан ва техника янада ривожланишини, фан-техника тараққиёти жадаллаштирилишини таъминлаш, ўнинчи беш йиллик топшириқларини муваффақиятли бажариш, КПССнинг бўлажак XXVI съездини янгидан-янги ютуқлар билан кутиб олиш учун ҳамма ишларни қиладилар, деб қатъий ишонч билдиради.

ЎЗБЕКИСТОН ОЛИМЛАРИНИНГ ЮКСАК БУРЧИ

(Боши биринчи бетда)

Республикада таркиб топган табиий фанларнинг айрим соҳаларидаги илмий мактаблар муносиб равишда эътирофга сазовор бўлди. Ўзбекистон олимларининг математика статистикаси, физик электроника, ядро физикаси, қаттиқ жисмлар физикаси, механика, сейсмология соҳаларидаги ишлари кенг миқёсда машҳур бўлди. Биоорганик химия, алкалоидлар ва полимерлар химияси, активацион анализ, ярим ўтказгич материаллардаги физик жараёнлар, юқори молекулали ва табиий бирикмалар, тирик материянинг химиявий тузилиши ва хоссалари соҳасида муҳим тадқиқотлар ўтказилмоқда. Техник кибернетика ва ахборот назариясининг, республика ишлаб чиқарувчи кучларини ривожлантиришнинг илмий проблемаларини ишлаб чиқишда катта муваффақиятларга эришилди.

Пахтачилик, қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқлари фан ва техника ютуқлари асосида муваффақиятли ривожланмоқда.

Кейинги йилларда олимларимиз ғўзанинг янги серҳосил, вилтга чидамли навларини, таркибида микроэлементлар бўлган ўғитларни, зарарли таъсири оз бўлган дефолиантларни, самарали гербицидларни, вилтга қарши ишлатиладиган ва бошқа препаратларни яратдилар. Мўл пахта ҳосили олиш мақсадида деҳқончиликнинг юксак маданиятини яратиш, агротехникани такомиллаштириш методлари ишлаб чиқилди. Физиология, генетика, молекуляр биология соҳасидаги, бошқа фанлар соҳасидаги тадқиқотлар доимо табиат инсон олдига кўндаланг қилиб қўядиган муайян «биологик доиралар»ни кенгайтириш, ўсимликларнинг маҳсулдорлиги имкониятларини ошириш, қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилдорлик потенциалини анча кўтариш учун янги уфқлар очиш имконини берди.

Олим ва конструкторлар куч-ғайрати ва ҳаракати билан пахтачилик учун янги техника яратилмоқда. Бу ҳол пахта етиштиришнинг бутун жараёнини ва ҳосилни йиғиб-териб олишни комплекс механизациялаш вазифаларини муваффақиятли ҳал этиш имконини беради. Кўп миқдорда пахта териш машиналари ишлаб чиқарилганлиги бултур механизаторларимизга машина терими ҳажмини 3,5 миллион тоннага етказиш, яъни етиштирилган жами ҳосилнинг 60 процентини механизмлар ёрдамида териб олиш имконини берди. Бу — жуда катта ютуқ, пахтачиликдаги чинакам революция бўлди, бу— совет фани ва техникасининг буюк ғалабаси бўлди.

Илмий муассасалар, мутахассислар ва амалиётчи ходимларнинг мустаҳкам ижодий ҳамкорлиги туфайли ўлкамизда кенг миқёсда ирригация ва мелиорация ишлари ўтказилди, сув омборлари, бошқа объектлар қурилди, уларнинг кўплари ўзининг миқёси, техникавий ечими ва халқ хўжалигидаги аҳамияти жиҳатидан ноёб ҳисобланади. Янги ер массивларини суғориш ва ўзлаштиришнинг комплекс методи ҳозир Ўзбекистондан ва мамлакатимиздан бошқа жойларда ҳам кўпчиликка маълум.

Республика олимларининг муваффақиятлари яққол кўриниб турибди. СССР Фанлар академияси президиуми, СССР Фан ва техника давлат комитети, СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлигининг доимий эътибори ва ёрдами туфайли, республика партия комитетларининг илмий коллективлар куч-ғайратларини ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш, маҳсулот сифатини яхшилашнинг энг муҳим вазифаларини ҳал этишга сафарбар қилиш, фаннинг ишлаб чиқариш билан боғланишини мустаҳкамлаш соҳасидаги конкрет фаолияти туфайли мана шу муваффақиятларга эришилди.

Қилинган ишларга муносиб баҳо бериш билан бирга, шуни таъкидлаш керакки, республиканинг илмий муассасаларида ўз фаолиятини яхшилаш учун ҳали катта резервлар бор. Фанлар академияси, илмий-тадқиқот институтларимиз ва олий ўқув юртларимиз янги илмий ғоялар ва технология ечимларининг самарали ишлайдиган генераторлари бўлишлари, илмий-тадқиқот натижаларини практикага кенг миқёсда жорий этишнинг ташкилотчилари бўлишлари, саноат ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг ҳамма тармоқларида фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга кўмаклашишлари лозим.

Масалага мана шу позицияда туриб ёндашиладиган бўлса, республикадаги мавжуд улкан илмий потенциалдан ҳали тўла-тўкис фойдаланилмаётганини тан олиш керак бўлади.

Фанлар академиясининг, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлимининг баъзи илмий муассасалари, тармоқ институтлари ва олий ўқув юртлари кўп йиллар мобайнида ўтказаётган тадқиқотлар дуруст самара бермаяпти, кўпинча улар халқ хўжалиги учун аҳамияти оз бўлган ишларни бажармоқда.

Илмий кучлар ва моддий ресурслар тарқоқлиги, ҳаддан ташқари кўп мавзуларга қўл урилиши, асоссиз параллелизм, илмий-тадқиқотлар дуруст мувофиқлаштирилмаётганлиги кўпгина илмий-тадқиқот муассасалари ишидаги самарадорлик пастлигининг асосий сабабларидир. Илмий-тадқиқот ишлари ва конструкторлик ечимларини ниҳоятда узоқ муддатларда бажариш фактлари мавжуд.

Вазифа — бажарилаётган ишларнинг савияси ва сифатини кун сайин оширишдан, ишлаб чиқаришда, техника ва технологияда айрим бўғинлардагина эмас, бутун-бутун тармоқларда ҳам, умуман халқ хўжалигида ҳам ишлаб чиқаришни, техника ва технологияни, меҳнат ҳамда бошқарувни ташкил этишни революционлаштира оладиган илмий-тадқиқотларни ҳар томонлама ривожлантиришдан иборат.

Ихтиролар даражасида бажарилаётган илмий-тадқиқотларнинг муҳимлигига жуда катта эътибор бериш лозим.

Илмий-тадқиқотларни координациялашни доимо яхшилаб бориш уларнинг сифати ва самарадорлигини янада оширишнинг сўзсиз шартидир. Бу ишни Ўзбекистон ССР Фанлар академияси бажармоғи лозим. Афсуски, у республикада илмий изланишларнинг координатори ва ташкилотчиси вазифасини бўш бажармоқда. Биз табиий ва ижтимоий фанлар соҳасидаги тадқиқотларни тубдан яхшилаш зарурлигига Фанлар академияси президиумининг эътиборини яна бир карра жалб қиламиз.

Илмий-тадқиқот ишлари самарадорлигини ошириш тўғрисида гапирар эканмиз, фан муассасалари моддий базасини мустаҳкамлаш, уларни зарур техника воситалари билан, биринчи навбатда — замонавий машина-ускуналар, приборлар ва аппаратлар билан таъминлаш муҳимлигини яна бир карра таъкидлаб ўтиш лозим. Республикада шу соҳада кўп ишлар қилинмоқда. Фанлар академияси, тармоқ илмий муассасалари ва олий ўқув юртлари ҳар йили анчагина миқдорда янги тадқиқот техникаси олиб турибди. Аммо буларга бўлган эҳтиёжлар тўла-тўкис қондирилишдан анча узоқ. Бу гап айниқса саноатимиз чекланган миқдорда ишлаб чиқараётган ёки импорт йўли билан олинадиган қимматли, ноёб приборларга тааллуқлидир.

Мавжуд имкониятлардан яхшироқ фойдаланиш учун коллектив бўлиб фойдаланиладиган ихтисослаштирилган лабораторияларга ўхшаш лабораториялар ташкил этмоқ мақбул кўринади. Лекин бу иш қилинмади.

Ўзига қарашли илмий муассасалар ва олий ўқув юртларига эга бўлган Фанлар академияси президиуми, министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари бу ишда тартиб ўрнатишлари лозим.

Замонавий прибор ва аппаратларга фан ва ишлаб чиқариш талабларини яхшироқ қондириш мақсадларида республика Фанлар академияси ҳузурида илмий приборсозлик заводи зарур бўлиб қолди. Янги беш йиллик планда шу заводни қуришни кўзда тутиш керак.

Практика шуни кўрсатиб турибдики, экспериментал базалари бўлган илмий-тадқиқот институтларида олимлар меҳнатининг самарадорлиги бундай базаси бўлмаган институтларга нисбатан уч-тўрт баравар юқори бўлмоқда. Ҳолбуки, республикада айниқса Академия институтларида ва олий ўқув юртларида илмий ишлаб чиқариш ва экспериментал базалар яратиш ва мустаҳкамлаш борасидаги ишлар суст олиб борилмоқда.

Республика Госплани, Фанлар академияси, министрликлари ва идоралари илмий муассасалар ва олий ўқув юртларининг экспериментал ва ишлаб чиқариш базаларини яратиш борасида кечиктириб бўлмайдиган чораларни дарҳол кўришлари лозим.

Фанлар академиясини ривожлантиришга ажратилаётган капитал маблағлардан ниҳоятда ёмон фойдаланилаётганлигини ҳам айтиб ўтмаслик мумкин эмас. Тўққизинчи беш йилликда капитал маблағларни ўзлаштириш плани 67 процент, ўнинчи беш йилликнинг тўрт йили ичида 79 процент бажарилган, кейинги тўққиз йил ичида жами 13 миллион сўмдан кўп пул ўзлаштирилмай қолган. Давлат ажратаётган маблағларни ўзлаштиришга бундай муносабатда бўлиш илм-фаннинг моддий базасини мустаҳкамлашга, тадқиқотлар сифати ва самарадорлигига салбий таъсир кўрсатяпти.

«Главташкентстрой», Қурилиш министрлиги, Тошкент шаҳар партия комитети, Фанлар академияси, бошқа министрликларимиз ва идораларимиз капитал қурилишнинг боришини синчиклаб таҳлил этиб, қолоқликни бартараф этиш учун зарур чораларни кўришлари, илм-фан объектлари албатта белгиланган муддатда ва барвақт битказилишини таъминлашлари керак.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг қурилиш бўлимлари илм-фан объектларини қуриш планларининг бажарилиши устидан контролни кучайтиришлари керак. Бу масаланинг катта аҳамияти бор ва уни партия ва давлат манфаатларини кўзлаб ҳал қилиш лозим.

Илм-фан самарадорлигини юксалтириш — партия ўнинчи беш йилликда совет олимлари олдига қўйган асосий вазифалардан биридир. Бу вазифани уддалаш учун илмий коллективларнинг аниқ пухта ишлашига, куч ва маблағларни энг муҳим, энг истиқболли фундаментал ва амалий тадқиқотларга изчиллик билан сарфлашга, юзаки мавзулар, ишда параллелчиликка қатъийн барҳам беришга эришиш зарур.

Республика олимларининг ижодий изланишларини, моддий ресурсларни Ўзбекистоннинг Умумиттифоқ меҳнат тақсимотидаги ўрнидан келиб чиқадиган, республиканинг иқтисодий ва маданий тараққиёт эҳтиёжлари билан белгиланадиган вазифаларни ҳал этишга қаратмоқ лозим.

Маълумки, саноатимизнинг структурасида машинасозлик, рангли металлургия ва энергетика етакчи ўринлардан бирини эгаллайди. Шундай бўлса-да, Фанлар академияси системасида, бошқа министрликлар ва идораларда шу масалаларни асосли тадқиқ этадиган илмий бўлинмалар йўқ. Ҳолбуки, бу бўлинмалар машинасозликни, рангли металлургия, энергетикани ривожлантириш масалалари билан шуғулланишлари мумкин эди. Экономиканинг бошқа тармоқларида фан-техника тараққиёти кўп жиҳатдан шу тармоқларга боғлиқдир.

Иш манфаатлари техника фанлари соҳасидаги илмий тадқиқотларни кучайтиришни талаб қилади. Шу мақсадда янги институтлар, олий ўқув юртларини очиш тўғрисидаги таклифларни кўриб чиқиш ва киритиш лозим. Бу институтлар машинасозлик, самолётсозлик, рангли металлургия, энергетика каби халқ хўжалигининг муҳим тармоқларини ривожлантириш проблемаларини ишлаб чиқиш билан шуғулланган ва улар учун олий малакали мутахассислар тайёрлаган бўлур эди.

Физика соҳасидаги институтлар ишларининг аҳволи уни янада яхшилашни, ўтказилаётган тадқиқотлар самарадорлигини анча оширишни тақозо қилади. Физиклар, математиклар, механиклар, химиклар биргалашиб фан-техника тараққиётини тезлаштиришга кўмак бера оладиган янги машиналар, приборлар, ускуналар яратиш назарий асосларини ишлаб чиқмоқлари керак.

Ҳар бир илмий тадқиқот институти, олий ўқув юрти ўз қиёфасига эга бўлиб, ўзи ишлаб чиқаётган илмий мавзуда бошчи бўлмоғи лозим. Илмий проблемаларни планлаштиришда эпчиллик кўрсатиш зарур замини бўлган ва энг кўп самара кутилаётган истиқболли соҳаларни танлаб олиш керак.

Пахтачиликни ва қишлоқ хўжалигининг бошқа соҳаларини ҳамма чоралар билан ривожлантириш борасидаги тадқиқотларни давом эттириш республика учун ниҳоятда муҳим иш ҳисобланади. Аввало селекция ишлари самарадорлигини юксалтириш, янги сермаҳсул навлар яратиш муддатларини қисқартириш, интенсив типдаги пахта навларини яратиш лозим. Бунинг маъноси нима? Бунинг маъноси шуки, янги нав аввалги навларга нисбатан 10—12 кун тезроқ пишиб, октябрда йиғим-терим батамом битмоғи лозим. Сўнгра янги навнинг барги табиий ҳолда тўкилиб кетмоғи, толаси сифатли, касаллик ва зараркунандаларга ғоятда бардошли, сув истеъмол коэффициенти паст бўлмоғи керак. Генетика, физиология, биохимия ва радиобиология соҳасидаги тадқиқотларни чуқурлаштирмоқ, ғўзанинг тез пишиш генетик ва физиологик табиатини очишга алоҳида эътибор бермоқ зарур.

Ғўза агротехникасига ишлаб чиқаришни революционлаштиришга қодир принципиал янгича ёндашишни қидириш билан жиддий шуғулланиш пайти келди. Кучли чопиқ трактори негизида ғўза парвариши ва пахта териш учун машиналар комплексини яратиш, гўшт, сут, пилла ҳамда дала ва фермаларнинг бошқа маҳсулотларини етиштиришнинг илғор юксак тежамли технологияларини ишлаб чиқиш борасидаги тадқиқотларни кенгайтириш керак.

Колхоз ва совхозлар олимлардан суғорма ерлардан фойдаланишни яхшилаш, ернинг унумдорлик кучини, ўғитларнинг, бошқа тўйимли моддаларнинг фойдали иш коэффициентини ошириш борасида илмий асосланган таклифлар кутяптилар. Ўғит ва тўйимли моддаларнинг дозаси ва солиниш муддатлари аниқ чегаралаб берилмоғи лозим. Ҳосилни касалликлар, зараркунандалар, бегона ўтлардан ҳимоя қилиш ишлари янада кенг қулоч ёйдирилмоғи, шуларга қарши курашнинг биологик методлари ва интегралланган системаларини ишлаб чиқишга олимларнинг куч-ғайратларини қаратиш лозим. Айни маҳалда янги самарали ва заҳарли дефолиант моддалар, заҳарли химикатлар, вилтга қарши препаратлар, ғўзани ўстирувчи стимуляторларни яратиш ва жорий этиш масалалари назардан қочирилмаслиги керак.

Биз суғориш системаси ишини яхшилаш, янги серунум суғориш усулларини жорий этиш, тупроқ ва ер шўрини қочириш, суғориш манбалари шўрланишига йўл қўймасликнинг замонавий методларини қидириш вазифаларини ҳал этиш муҳимлигига олимларнинг диққат-эътиборларини жалб қиламиз. Сибирь дарёлари сувининг бир қисмини Ўрта Осиёга оқизиш билан боғлиқ тадқиқотларнинг жами комплексини ишлаб чиқиш тезлаштирилиши лозим.

Дон етиштиришни кўпайтириш проблемаси ниҳоятда диққат-эътиборга сазовордир. Унинг нафақат иқтисодий аҳамияти, шу билан бирга катта сиёсий аҳамияти ҳам бор. Шунга асосан биз жўхори, шоли ва бошқа донли экинларнинг ялпи ҳосилини кўпайтириш резервларини қидиряпмиз. Яқин йиллар ичида республикада маккажўхори ва оқ жўхори майдонларини 500 минг гектарга етказиш, ялпи дон ҳосилини эса 5 миллион тоннага чиқариш мўлжалланади.

Аммо Ўзбекистонда, борингки, бутун Ўрта Осиё регионида маккажўхори ва оқ жўхори селекцияси, унинг уруғчилиги, индустриал технологияси, экинни ҳимоя қилиш, зонал масалаларини ишлаб чиқиш билан шуғулланадиган биронта ҳам илмий муассаса йўқ. Бу эса шу экинлар донини етиштиришни кўпайтириш катта потенциал имкониятларига тўсқинлик қилмоқда. Шу муносабат билан маккажўхори ва оқ жўхори проблемаларини ишлаб чиқиш билан шуғулланувчи махсус илмий бўлим тузиш зарурати келиб чиқади.

Чорвачиликни ривожлантириш, уни интенсивлаш ем-хашак етиштиришни анча кўпайтиришни, уларни тайёрлаш, сақлаш, қайта ишлаш, иссиқ иқлим шароитларида ем бериб туришни яхшилаш масалалари ҳал этилишини тақозо қилади. Яйловларнинг маҳсулдорлигини ошириш, ғўзапояни ферментлаш, пахта тозалаш саноати чиқитларидан, саноат озиқ-овқат чиқитларидан чорва боқишда фойдаланиш билан боғлиқ тадқиқотларни анча кенгайтириш керак. В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ Қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг Ўрта Осиё бўлими ва республика Қишлоқ хўжалиги министрлиги ана шу масалаларни малакали ҳал қилиш учун озуқа институти барпо этилмоғи лозим, деб ҳисоблайдилар. Бу — тўғри таклиф.

Табиий хом ашё ва айниқса ёқилғи—энергетика ресурсларидан янада рационал ва тежамли фойдаланиш йўллари ҳамда усулларини қидириш хўжалик практикасидаги энг муҳим илмий проблемалардан биридир.

Республикамиз шароитида қуёш энергиясидан фойдаланиш, халқ хўжалигининг кўпгина тармоқларида сероб, чиқариб ташланадиган паст потенциал иссиқликдан фойдаланиш ҳал этилиши лозим бўлган энг истиқболли соҳалардан биридир.

Геолог олимлар олдида ҳам катта-катта вазифалар турибди. Улар қора металл, рангли металл нодир металл ва бошқа фойдали қазилма конларини прогноз қилиш мақсадида ер пўстлоғи ва устки мантиясининг чуқур тузилиши тадқиқотини анча кенгайтиришлари керак.

Олимларнинг самарали изланишлари маҳсулотларга кетадиган материал миқдорини камайтириш борасидаги тавсияларни ишлаб чиқишга қаратилмоғи лозим. Принципиал янги технологик жараёнлар, буюмларнинг конструкцияларини яхшилаш ва янги хил ва айниқса полимер материалларни, шунингдек иккиламчи хом ашёни кенг кўламда қўллаш асосида бунга эришилиши мумкин.

Кейинги вақтларда меҳнат ресурсларидан рационал фойдаланиш, ишлаб чиқарувчи кучларни, шу жумладан кичик шаҳарлар ва қишлоқ посёлкаларида шундай кучларни жойлаштириш борасида асосланган таклифларни ишлаб чиқиш сезиларли даражада актуаллашмоқда.

Уларни тўғри ҳал қилмоқ учун бугунданоқ чоралар кўра бошлашимиз лозим. Госплан, Давлат меҳнат комитети, Фанлар академияси, министрликлар ва идоралар келажакда меҳнат ресурсларини энг мақбул банд этишни таъминлашнинг комплекс социал-иқтисодий программасини яқин фурсатда ишлаб чиқиб, тегишли таклифлар киритишлари зарур.

Такрор айтаманки, бу соҳада проблемалар кўп. Қурилиш суръатлари ва сифатини ошириш шулардан биридир.

Биз олимлардан янги арзон ва юксак самарали бинокорлик материалларини яратиш ва уларни қўллаш, лойиҳалаш сифатини ошириш, қурилишни арзонлаштириш борасидаги тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш, шаҳар қуриш нормаларини такомиллаштириш ҳамда шаҳарлар, саноат марказлари ва қишлоқ посёлкаларининг архитектура қиёфасини яхшилаш борасида амалий тавсиялар кутяпмиз.

Ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш тўғрисида гапираётганимизда, аввало, меҳнат унумдорлигини ўстириш масалаларини кўзда тутамиз. Меҳнат унумдорлигини ошириш кўпинча амалда бўлганидек, қўл меҳнатини одатдагидек механизациялаш ва автоматлаштиришдангина иборат эмас. Механизациялаш ва автоматлаштириш ҳам муҳим иш ва у билан, аввало, тармоқ илмий-тадқиқот ташкилотлари, лойиҳа конструкторлик бюролари, шунингдек ишлаб чиқариш коллективларининг ўзи шуғулланмоғи лозим, албатта. Бу ерда гап даставвал республиканинг илмий-техника потенциалидан ишлаб чиқаришни комплекс механизациялаш ва автоматлаштиришнинг катта ва кичик проблемаларини ҳал этишда, кам унум қўл меҳнати сарфланадиган соҳаларни кескин равишда қисқартиришга имкон берувчи янги технологиялар, машина-ускуналарни жорий этишда кенг кўламда фойдаланиш тўғрисида бораётир.

Республика саноати қўл меҳнати билан банд бўлган ишчилар салмоғи ҳанузгача юқори бўлиб турганлигидан ҳам бунинг аҳамияти янада муҳимдир.

Ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш даражасини анча ошириш билан, уни техника жиҳатидан қайта қуроллантириш билан боғлиқ илмий проблемаларни ишлаб чиқиш, аввало, қўл меҳнатини ниҳоятда қисқартиришга қаратилмоғи лозим. Бу катта социал аҳамиятга эга масала бўлиб, уни ҳал этиш министрликлар ва идоралар, корхоналар ва бирлашмалар, илмий муассасаларнинг раҳбарларига биринчи навбатда боғлиқдир.

Техникавий лойиҳалар ва илмий-конструкторлик ечимларининг даражаси ва сифати устидан қатъий контроль ўрнатмоқ керак. Ҳаёт меҳнат унумдорлигини тубдан ошириш масалаларини фақат катта фан ёрдамида, фундаментал тадқиқотлар негизидагина ҳал этиш мумкинлигидан далолат беради.

Ҳозирги шароитда медицина фанининг аҳамияти ғоят ўсмоқда. Бу борада эришган муваффақиятларимиз ҳаммага аён. Лекин бу соҳадаги муаммоларни ҳам кўра билиш керак. Бу муаммолар айниқса қишлоқда соғлиқни сақлаш ишларини ташкил этишни яхшилаш, юрак-қон томир, нерв, эндокрин касалликлари, касбкор касалликлари ва бошқа касалликлар проблемаларининг чуқур ишлаб чиқилишини таъминлаш зарурлиги, атроф-муҳит муҳофазаси, аҳоли ўртасида санитария-гигиена пропагандасини такомиллаштириш билан боғлиқдир.

Олимлар диагностика, профилактика ва касалликларни даволашнинг энг янги методларини қўлланиш асосида медицинадаги клиника йўналишини янада ривожлантириш соҳасида кўп иш қилишлари керак. Медицина фани ва практикасининг биология, химия, физика, кибернетика билан ва бошқа илмий билимлар билан боғланишини мустаҳкамлаш лозим.

Кишиларнинг сиҳат-саломатлигини муҳофаза қилиш фан-техника тараққиётини жадаллаштиришнинг, социалистик давлатимиз қудратини мустаҳкамлашнинг муҳим омили эканини ҳамиша эсда тутиш керак.

Жамиятшунос олимлар олдида жуда муҳим вазифалар турибди. Уларнинг куч-ғайратлари ижтимоий тараққиёт масалаларини, ривожланган социалистик жамиятнинг актуал проблемаларини ҳар томонлама назарий идрок этишга, Коммунистик партиянинг раҳбарлик ролини ўрганиш ва умумлаштиришга қаратилиши зарур.

Олимларнинг тадқиқотчилик фаолияти натижасида социал жараёнларни, хўжалик ва маданий қурилишни, меҳнаткашларга коммунистик тарбия беришни бошқариш самарадорлигини анча ошириш имконини берадиган тавсия ва таклифлар тайёрланиши лозим.

Фан ва техника ютуқларини амалиётга тезроқ жорий этиш, илм-фаннинг ишлаб чиқариш билан боғланишини мустаҳкамлаш фан-техника тараққиётининг энг муҳим проблемасидир.

Республика илмий ташкилотлари ҳар йили 500 миллион сўмдан кўпроқ иқтисодий самара берадиган 300—400 та илмий-техник ечимни ишлаб чиқариш ходимларига топширмоқдалар. Илмий тадқиқотларнинг натижаларини халқ хўжалигига жорий этиш эса йўл қўйиб бўлмайдиган даражада суст бормоқда. Шунинг учун ҳам улар кутилганича самара бермаётир.

«Фан-техника революциясининг муваффақияти, унинг экономикага, жамият турмушининг ҳамма соҳаларига самарали таъсири фақат илмий ходимларнинг куч-ғайратлари билангина таъминланиши мумкин эмас, — деди ўртоқ Л. И. Брежнев КПСС XXV съездида. — Тарихий аҳамиятга молик бўлган бу жараёнга ижтимоий ишлаб чиқаришдаги, хўжалик механизми ҳамма бўғинларидаги барча ходимларни жалб этиш тобора катта аҳамият касб этмоқда. Фан ва техникадаги революция хўжалик фаолияти услуби ва методларини тубдан ўзгартиришни, қолоқлик ва мутаассибликка қарши кескин кураш олиб боришни, фанга чинакам ҳурмат билан қарашни, фан аҳллари билан маслаҳатлашиш, ҳисоблашиш маҳорати ва истагини талаб қилади».

Афсуски, министрликлар ва идораларнинг, ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналарнинг ҳамма раҳбарлари ҳам бу талабнинг нечоғли муҳимлигини тўла-тўкис англаб олганлари йўқ. Тугалланган илмий-тадқиқот ишлари қониқарсиз жорий этилаётганини, илмий муассасалар ва олий ўқув юртлари билан хўжалик шартномалари тузишга ҳафсаласизлик билан қаралаётганини, Академия институтлари ва олий ўқув юртлари базасида тармоқ илмий-тадқиқот лабораторияларини ташкил қилишдан бош тортилаётганини, корхоналарда тажриба-экспериментал база вужудга келтириш истаги йўқлигини кўрсатувчи фактлар мана шуни тасдиқлаб турибди.

Ш. Р. Рашидов олимлар билан хўжалик ходимлари ўртасида мустаҳкам амалий алоқаларнинг йўқлиги сабабли халқ хўжалигида қанча-дан-қанча бой имкониятлар фойдаланилмай қолаётганлигини кўрсатувчи конкрет мисолларни келтириб ўтди.

Фан-техника тараққиётининг жадаллашуви, ишлаб чиқаришнинг кенг миқёсда механизациялашуви, қишлоқ хўжалиги химиялашуви билан табиий муҳитни муҳофаза қилиш масаласи алоҳида кескинлик касб этади.

Биосфера масалалари билан шуғулланувчи республика илмий кенгаши, Госпланнинг табиатни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан фойдаланиш бўлими, шунингдек республика Соғлиқни сақлаш министрлиги атроф муҳитни муҳофаза қилиш, табиий ресурсларни қайта тиклаш ва кўпайтириш йўлида ҳали ҳам оз иш қилмоқда.

Айрим корхоналарнинг раҳбарлари биосферани муҳофаза қилиш масалаларига масъулиятсизларча қарамоқдалар. Улар технология жараёнларини, чиқитсиз технологияларни такомиллаштириш тадбирларини суст жорий этмоқдалар, фойдаланиб бўлинган оқава сувларни лозим даражада тозалашни, газ ва чанг тутиб қолишни ташкил этмаяптилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги атроф муҳитни муҳофаза қилиш комиссияси атроф муҳитни муҳофаза қилиш тадбирларининг қатъият билан бажарилиши юзасидан министрликлар, идоралар, ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналарнинг раҳбарларига нисбатан талабчанликни ошириши зарур. Биз табиатнинг саховатини оширишимиз, табиатга ўз ҳаётий кучларини тўлиқроқ намоён этишда ёрдам беришимиз керак.

Мана шу ва бошқа мисоллар фан ва техника ютуқларидан бизда тўла-тўкис фойдаланилмаётганлигидан далолат беради. Шунинг учун ҳам ҳозир министрликлар, идоралар, ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналарнинг раҳбарларигина эмас, республика Госплани ходимларига ҳам жиддий эътирозлар билдириш лозим. Госпланнинг тармоқ бўлимлари олимларнинг ютуқларини дурустроқ таҳлил этмаяптилар, уларнинг иши билан чуқур шуғулланмаяптилар, тугалланган тадқиқотларнинг натижаларини ишлаб чиқаришга тезроқ жорий этишга етарли равишда кўмаклашмаяптилар.

Госплан ходимлари ўз мавқеларига кўра олимларнинг таклифлари уларнинг тезроқ тажриба-ишлаб чиқариш синовидан ўтишини таъминлайдиган планларда акс эттирилишига, текшириш ижобий натижалар берган тақдирда эса уларни ўз вақтида амалиётга жорий этишга интилишлари лозим.

Академия ва олий ўқув юртлари фаннинг ишлаб чиқариш билан мустаҳкам ўзаро ҳамжиҳатлиги илмий-тадқиқотлар самарадорлигини ошириш ҳамда фан ва техника ютуқларини практикага тезроқ жорий этишнинг энг муҳим шартларидан биридир. Илмий муассасаларни, лойиҳа-конструкторлик ташкилотларини, тажриба йўсинидаги ишлаб чиқаришни ўз ичига оладиган илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари фан билан ишлаб чиқаришни бирлаштиришнинг энг таъсирчан ташкилий формаси эканини ҳаёт исботлади. Бу бирлашмалар фундаментал ва амалий тадқиқотларни узвий равишда қўшиб олиб бориш, уларни амалда рўёбга чиқаришни жадаллаштириш имконини беради.

Докладчи илм-фанни ишлаб чиқариш билан мустаҳкам қўшиб олиб боришнинг мақсадга мувофиқ ва зарур эканлигини тажрибадан олинган мисоллар асосида кўрсатиб берди.

Халқ хўжалигини янада ривожлантириш, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш манфаатлари фан ва ишлаб чиқариш ходимларининг тезроқ умумий тил топишларини, мустаҳкамроқ амалий алоқалар ўрнатишларини талаб қилади. Илмий-тадқиқот институтлари ва саноат, қишлоқ хўжалик корхоналари коллективларининг амалий, ижодий ҳамдўстлигини ҳар томонлама қўллаб-қувватласа арзийди. Бундай ҳамдўстлик илмий тадқиқотларнинг актуаллиги, сифати ва самарадорлигини оширишга, уларнинг натижаларини ишлаб чиқаришга тезроқ жорий этишга кўмаклашади.

Фан-техника тараққиётини жадаллаштириш вазифаларининг муваффақиятли ҳал этилиши илмий-тадқиқот ишларини планлаштиришни янада такомиллаштириш юзасидан қатъий чоралар кўрилишини тақозо этмоқда.

Маҳсулотнинг янги турларини ва янги технология жараёнларини республика халқ хўжалигига жорий этишнинг комплекс программаларини ишлаб чиқиш, илмий-тадқиқотларнинг натижаларидан халқ хўжалигида фойдаланишдан олинадиган иқтисодий самараларни планлаштириш зарур. Тадқиқотлардан олинган натижалар ишлаб чиқаришга ўз вақтида жорий этилишини назарда тутиб, таъсирчан контроль системасини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш керак.

Ишлаб чиқарувчи кучлар жадал ривожланиб бораётганлиги, фан билан ишлаб чиқариш ўртасидаги алоқаларнинг янги ташкилий формалари ишлаб чиқарилаётган маҳсулот турлари кўпайиши халқ хўжалигини бошқаришни тубдан такомиллаштириш, автоматлаштирилган бошқарув системаларини вужудга келтириш вазифасини ўртага қўймоқда. Кейинги йилларда бу соҳада республикада бир мунча силжишга эришилди.

Бироқ, автомат системаларни яратиш суръатлари ва сифати, уларнинг иш даражаси бизни қаноатлантира олмайди, улар замон талабидан орқада қолмоқда. Бир қанча министрликлар ва идоралар ЭҲМларни ўз вақтида ишга тушириш ва уларни иш билан тўла банд қилишни таъминламаяптилар. Госплан, министрликлар ва идоралар автомат бошқарув системаларини вужудга келтиришни жадаллаштириш ва уларнинг пухта, самарали ишлашини ташкил этиш учун зарур чораларни кўришлари керак.

Фан-техника тараққиётининг самарадорлигини янада ошириш кўп жиҳатдан малакали кадрларнинг тайёргарлиги даражасига, йил сайин илмий ходимлар сафига қўшилаётган ёшларнинг қобилияти ва масъулиятига боғлиқдир.

Бу олижаноб вазифа олий ўқув юртларининг профессор-ўқитувчилар коллективлари ва партия ташкилотлари зиммасига юклатилган.

Кўпгина олий ўқув юртлари бўлажак мутахассисларга таълим ва тарбия бериш ишида катта тажриба орттирганлар. Шу билан бирга олий ўқув юртларидаги таълим-тарбия жараёнини ташкил этишда ва бу ишнинг мазмунида жиддий камчиликлар борлигини эътироф қилмоқ керак. Айрим жойларда дарс беришда фан ва техниканинг энг янги ютуқларидан ҳали ҳам фойдаланилмаяпти. Кўпинча юқори савияли мутахассисларни, социал-иқтисодий ва фан-техника тараққиёти учун жонкуяр курашчиларни тарбиялаб вояга етказиш соҳасида олий ўқув юртлари, корхоналар ва муассасалар, халқ хўжалиги тармоқлари аниқ мақсадни кўзлаб биргаликда ишламаяптилар.

Студентларнинг илмий тадқиқотлари оммавий тус олишига, уларнинг назарий савияси ошишига, ижодий қобилиятлари ривож топишига кўмаклашишни кўзлаб ишни ташкил этиш зарурати пишиб етилди. Бўлажак мутахассислар программадаги материални чуқур ўзлаштириш билан бирга, мустақил тадқиқот иши ўтказиш кўникмаларини ҳосил қилишлари керак. Студентларнинг яхши ташкил этилган илмий-тадқиқот иши муҳимлигининг яна бир сабаби шуки, эртанги куннинг олимлари олий ўқув юртларининг дарсхоналарида вояга етмоқда. Бу муҳим ишда олий ўқув юртларига Фанлар академиясининг илмий-тадқиқот институтлари кун сайин ёрдам беришлари лозим.

Таълимни студентларга коммунистик тарбия бериш билан мустаҳкам, узвий равишда боғлаб олиб боришни ҳам унутмаслик керак. Олий ўқув юртлари марксизм-ленинизм таълимоти асосларини яхши эгаллаб олган юқори малакали мутахассисларни тайёрлашлари лозим. Улар чинакам ватанпарвар ва интернационалистлар, ташаббускор ташкилотчилар, коммунистик ғояларнинг тарғиботчилари, юксак маданиятли кишилар бўлишлари керак.

Олий малакали мутахассислар тайёрлашни планлаштиришни янада яхшилаш тўғрисида алоҳида ғамхўрлик қилиш лозим. Бўлажак инженерлар, ўқитувчилар, конструкторлар, агрономлар, врачларни тайёрлаш халқ хўжалигининг реал эҳтиёжларига, экономика, маданиятнинг ривожланиш истиқболларига қатъий мувофиқ равишда, бизнинг республикамиз учун айниқса характерли бўлган демографик жараёнларни ҳисобга олиб планлаштирилсин.

Олий таълимни ривожлантиришнинг перспектив планини тузишда республика Госпланининг ҳамда Олий ва ўрта махсус таълим министрлигининг ролини ва мавқеини ошириш керак.

Олимлар ва илмий педагог кадрлар тайёрлаш уларнинг ғоявий-сиёсий ва ижодий савиясини ошириш системасини янада такомиллаштириш муҳим вазифа бўлиб қолади. Шуни мамнуният билан таъкидлаб ўтмоқчиманки, республикада фан ва олий таълимнинг асосий йўналишларида етук, юксак малакали кадрлар бор. Докладчи энг муҳим камчиликларни, уларни бартараф этиш йўлларини кўрсатди.

Фан ва техника, илмий техника тараққиётини ривожлантириш масалалари юзасидан партия топшириқларини бажаришда фан ташкилотчилари, олимлар коллективига, илмий муассасаларга ва ўқув юртларига раҳбарлик қилувчилар жуда катта роль ўйнайдилар. Тажриба шуни яққол кўрсатиб турибдики, чуқур илмий билимни зўр ғайрат ва ташкилотчилик қобилияти билан, юксак партиявий принципиаллик билан боғлаб олиб борувчи ходимлар раҳбарлик қилаётган жойларда илмий ва ишлаб чиқариш характеридаги мураккаб вазифаларни муваффақиятли равишда ҳал этиш мумкин. Мана шунинг учун ҳам ўз соҳасида чуқур маълумотга, кенг билимга ва кишилар билан ишлаш маҳоратига эга бўлган йирик олимларни тарбиялаб етиштириш ва уларни илмий муассасаларнинг ва олий ўқув юртларининг раҳбарлик лавозимларига кўтариш тўғрисида ҳамиша ғамхўрлик қилиш лозим.

Ҳар бир илмий коллективда ижодий манфаатдорлик вазиятни дадил излаш, самарали мунозаралар ўтказиш, ўртоқларча талабчанлик муҳитини яратиш керак. Олий ўқув юртлари, илмий муассасалар ўртасида социалистик мусобақа уюштирилса, менинг фикримча, жуда тўғри иш бўлади. Илмий тадқиқот ишларида ва уларни халқ хўжалигига жорий этишда катта муваффақиятларга эришганлик учун маънавий ва моддий рағбатлантиришнинг барча формаларидан кенг фойдаланиш зарур.

Фанлар академияси президиумининг, илмий тадқиқот муассасалари, олий ўқув юртлари раҳбарларининг, партия ташкилотларининг вазифаси — илмий ва педагогик кадрларни ғоявий-сиёсий тарбиялаш ишларини тубдан яхшилашдан иборатдир. Танқид ва ўз-ўзини танқидни кучайтириш, олимларни айниқса ёш олимларни марксизм-ленинизм ғоялари билан чиниқтириш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилиш керак.

Илмий тадқиқотларнинг сифатини ва самарадорлигини янада ошириш ҳамда уларнинг натижаларини халқ хўжалигига тез жорий этиш борасидаги катта ва масъулиятли вазифаларнинг муваффақиятли бажарилиши партия комитетлари томонидан илмий муассасалар ва олий ўқув юртларидаги партия ташкилотларига раҳбарликни такомиллаштиришни талаб қилади.

Область, шаҳар ва район партия комитетлари илмий муассасалар ва ўқув юртлари коллективларининг фаолиятини чуқур билишлари, олимларнинг ташаббуси ва ижодий изланишларини кун сайин қўллаб-қувватлашлари, тадқиқотлар самарадорлигини оширишга, уларнинг натижаларини амалда қўлланишини тезлаштиришга ҳар жиҳатдан ёрдам беришлари лозим. Фан билан ишлаб чиқариш ўртасида амалий ҳамкорликнинг энг самарали формаларини такомиллаштириш, қидириб топиш, олимларни корхоналардаги ижодий ишга актив жалб этиш керак бўлади.

Институт партия ташкилотларининг ташкилотчилик ва сиёсий ишларини яхшилашга, интизомни мустаҳкамлашга, ишнинг оқибат пировард натижаси учун коммунистларнинг, барча илмий педагог ходимларнинг масъулиятини оширишга ҳамма чоралар билан эришиш лозим. Токи, уларнинг ҳар бири фан-техника тараққиётини жадаллаштиришда ўзининг конкрет ҳиссасини қўша олсин.

(Давоми учинчи бетда).

ЎЗБЕКИСТОН ОЛИМЛАРИНИНГ ЮКСАК БУРЧИ

(Боши иккинчи бетда).

Партия ва совет органлари олимларга нисбатан юксак талабчан бўлган ҳолда уларнинг талаб-эҳтиёжлари, уй-жой, маиший ва маданий талаблари тўғрисида кўпроқ ғамхўрлик қилишлари керак. Бу майда-чуйда иш эмас. Бу масалаларга олимларнинг самарали ижодий фаолияти учун, фан-техника потенциалини янада ўстириш учун энг муҳим омил деб қараш керак.

Партия XXV съездининг, КПСС Марказий Комитети бундан кейинги Пленумларининг қарорлари, фан ва олий таълимни ривожлантириш масалалари юзасидан Марказий Комитет билан Совет ҳукуматининг қарорлари бизни фан ва техниканинг сифати ва самарадорлигини ошириш йўлида равшан ва аниқ йўл-йўриқлар, жанговар программа билан қуроллантирмоқда.

Ўртоқ Л. И. Брежнев СССР Фанлар академиясининг 250 йиллигига бағишланган тантанали йиғилишда сўзлаган нутқида бундай деди: «...Партия олимлардан янги жараёнлар ва ҳодисаларни янада чуқурроқ ва дадилроқ тадқиқ этишларини, фан-техника тараққиёти ишига актив ҳисса қўшишларини, пайдо бўлаётган проблемаларни синчиклаб таҳлил этишни, бу проблемаларни мамлакат қудратини мустаҳкамлаш, халқ турмушини яхшилаш, коммунизм қуриш манфаатларини кўзлаб ҳал этишнинг энг яхши усуллари тўғрисида масъулиятли тавсиялар беришларини кутмоқда».

Пировардида Ш. Р. Рашидов республика олимлари, фан, олий таълимнинг барча ходимлари Ленин партиясининг оталарча меҳрибонлигига жавобан коммунистик қурилишнинг муҳим вазифаларини бажаришга қўшаётган ҳиссаларини кўпайтирадилар, Ватанни янги кашфиётлар ва ғалабалар билан қувонтирадилар, КПСС XXVI съездини ва Ўзбекистон Компартиясининг XX съездини муносиб кутиб оладилар, деб ишонч билдирди.

СССР Олий ва ўрта махсус таълим министри **В. П. Елютин** йиғилишда сўзга чиқиб, олий мактаб олимларининг вазифаларига батафсил тўхталиб ўтди. Мамлакатдаги олий ўқув юртларининг кўп миллионли илмий-педагогик ва студентлар коллективи, деди у, фан-техника тараққиётининг чинакам жонкуярларини тарбиялаб, илмий-техника зиёлиларининг асосий ўзагина тайёрлаб, табииёт илмий тафаккурини ривожлантиришга ва илмий тадқиқотларнинг натижаларини халқ хўжалигига жорий этишга тобора кўпроқ ҳисса қўшмоқдалар. Коммунистик партия билан Совет давлатининг доимий ғамхўрлиги туфайли мамлакатимизда олий таълим системаси фан, техника, ишлаб чиқариш ва маданиятни ривожлантиришнинг қудратли тезлаткичига айланди, у фан-техника революцияси ютуқларини социализм афзалликлари билан қўшиб олиб боришдан иборат тарихий жараёнда тобора кўпроқ фаол ва собитқадамлик билан қатнашмоқда.

Шу билан бирга айни олий мактабнинг ўзи фан ва маориф муассасалари системасидаги бошқа бўғинларга нисбатан фан-техника тараққиёти суръатларига, характерига ва кўламларига, илмий билимлар билан халқ хўжалиги практикасининг ўзаро таъсир ўтказиш жараёнига бунёдкорлик таъсирини кучайтириши соҳасида бугунги кунда энг катта резервларга эга, деб айтсак муболаға бўлмайди. Бу ерда гап олий ўқув юртлари фан-техника революцияси кадрлари ресурсларини вужудга келтиришда ҳал қилувчи роль ўйнаётганлиги ҳақида боради. Кадрларимиз малакасининг ўсиши ва коммунистик онглилигининг кучайиб бориши барча хўжалик ва идеология проблемаларини ҳал этишнинг энг ишончли воситаси бўлиб келди ва шундай бўлиб қолмоқда. Шу нарсани ҳам унутмаслик керакки, университетлар ва институтларнинг ўзи кадрларни тайёрлашни илмий-тадқиқотларни бажариш, илмий билимларни ёйиш ва меҳнаткашлар малакасини ошириш билан боғлаб олиб бораётган фан ва маданиятни ривожлантиришнинг актив марказлари сифатида иш кўрмоқдалар.

«Олий мактабни янада ривожлантириш ва мутахассислар тайёрлаш сифатини ошириш тўғрисида» ҳамда «Олий ўқув юртларида илмий-тадқиқот ишлари самарадорлигини ошириш тўғрисида»ги қарорларда олий таълим системасини такомиллаштиришнинг кенг программаси ифодалаб берилган. Бу программа етук социализм жамияти талаб-эҳтиёжлари ва манфаатларига тўла даражада мос бўлган олий мактаб фаолиятида янги босқичдир.

Совет олий мактаби ўз тараққиётининг янги босқичига қадам қўяр экан, жадал олға ҳаракат қилиш учун барча зарур шарт-шароитларга эга. Ҳозир мамлакатда 870 та университет ва институт бўлиб, буларда 5 миллион 200 минг студент таълим олмоқда. Ҳар йили битириб чиқаётган мутахассислар 800 минг кишига етди, бутун шу беш йиллик мобайнида эса олий ўқув юртлари халқ хўжалигига 3 миллион 800 мингдан кўпроқ мутахассис юборадилар. Шу тариқа олий мактаб КПСС XXV съезди белгилаб берган план топшириқларини тўла-тўкис бажаради. Кадрлар тайёрлашнинг ана шундай кўламлари мамлакатнинг мутахассисларга бўлган талабини амалда қондириш имконини беради. Олий мактаб эришган муваффақиятлар натижасида мамлакатимиз эндиликда илмий ходимлар, врачлар, ўқитувчилар, инженерларнинг жаҳонда энг кўп ва кучли отрядига эгадир.

Олий мактабнинг халқ хўжалиги тармоқлари билан алоқасини мустаҳкамлаш — мутахассислар тайёрлашни ва улардан фойдаланишни такомиллаштириш вазифаларини комплекс бажаришнинг ҳал қилувчи шартидир. Ҳозир шу мақсадда олий таълимга давлат раҳбарлиги механизмларини ҳам, шунингдек, олий ўқув юртлари амалий фаолиятининг конкрет форма ва методларини ҳам қамраб оладиган кўп қиррали ишлар амалга оширилмоқда. Олий мактабни битирувчининг қиёфасига бўлган ҳақиқий социал талабни акс эттирувчи малака характеристикаси олий ўқув юртининг барча ихтисосликлари бўйича биринчи марта жорий этилади. Малака характеристикаларини тузиш ниҳоясига етай деб қолди. Бундай характеристикалар ўқув планлари ва программаларини қайта кўриб чиқиш учун негиз бўлади, бу эса халқ хўжалиги талаб-эҳтиёжларини изчиллик билан ҳисобга олиш негизида шу план ва программаларнинг мазмуни ҳамда тузилишини аниқлаш имконини беради.

Олий мактабни ривожлантиришга планли раҳбарлик қилиш системаси ҳам янгиланмоқда. Халқ хўжалиги тармоқларининг мутахассисларга бўлган талабини ва шу тармоқларни кадрлар билан таъминлаш нормативларини белгилаш юзасидан янгидан ишлаб чиқилган методикалардан фойдаланиш олий ўқув юртларига студентлар қабул қилиш ва кадрларни тайёрлаб чиқариш планларининг аниқ ва асосланган бўлишини кучайтиришга ёрдам беради.

Олий ўқув юртларини битириб чиқаётган ҳамда фан ва техниканинг энг сўнгги ютуқларини ўзлаштирган минг-минглаб ёшлар ишлаб чиқаришда фан-техника тараққиётининг ташаббускорлари бўлмоқдалар, хўжалик фаолиятининг юксак пировард натижаларига эришмоқдалар. Олий ўқув юртларининг ўқитувчи коллективлари ана шундай мутахассисларни тайёрлаб етиштириш учун фан-техника революцияси ва коммунистик қурилиш практикаси талабларига тўла мувофиқ тарзда кадрларга таълим бериш системасини собитқадамлик билан ривожлантира бориб, уларнинг ўзлари жўшқин ижодий ҳаёт билан яшашлари, ҳозирги замон илмий тафаккурининг олдинги маррасида ўзларининг тадқиқотчилик изланишларини авж олдиришлари лозим. Олий ўқув юртларининг илмий потенциалидан фойдаланиш самарадорлигини ошириш, шу ўқув юртларида ўтказилаётган тадқиқотларни муҳим назарий ва амалий проблемалар билан маҳкам боғлаш — Коммунистик партия билан Совет ҳукумати ҳозирги босқичда олий таълим системаси олдига қўйган асосий вазифалардан биридир.

Бугунги кунда олий мактаб мамлакатдаги илмий ходимларнинг учдан бир қисмидан кўпроғини жамлаб турибди. Илмий билимнинг барча соҳаларини қамраб олган 100 мингдан кўпроқ мавзу университет ва институтларнинг илмий тадқиқотлари планлари асосида ишлаб чиқилмоқда. Тадқиқотлар ҳажмини кўпайтириш ва тугалланган ишларни жорий этишдан олинадиган иқтисодий самаранинг ўсиш суръатлари жиҳатидан университет ва институтлар мамлакат илмий муассасалари системасининг бошқа бўғинларидан муттасил олдинда бормоқдалар. Олий мактаб олимлари катта-катта назарий ва халқ хўжалик аҳамиятига эга бўлган натижаларга эришдилар. Ана шундай ишлар учун шу беш йилликнинг ўзидагина илмий-педагогик ходимлардан 125 киши Ленин мукофоти ва Давлат мукофотига сазовор бўлди.

Совет олий мактабининг эришган илмий ютуқлари олий ўқув юртларида тадқиқот ишларини ташкил этиш соҳасида ўтказилаётган асосий йўлнинг тўғри эканлигини ишонарли равишда тасдиқлаб турибди. Шу билан бирга фан-техника революцияси шароитида илм-фанни ривожлантиришнинг янги жиҳатлари олий мактабнинг тадқиқот ишлари ролини бундан буён ҳам ўстиришни белгилаб берадиган омилларни тобора кўпроқ қатъият билан илгари сурмоқда.

Илмий билимларнинг зарур запасини эгаллабгина қолмай, шу билан бирга ўз илмий савиясини доимо тўлдириб боришга қодир, фан ва техникани ривожлантиришда фаол қатнашишга қобилиятли бўлган мутахассисларни кўплаб тайёрлаш вазифаси олий мактаб олдида тўла ҳажмда намоён бўлмоқда. Студентларни бу ишга кенг жалб этиш негизида олий ўқув юртларида олиб борилаётган илмий-тадқиқот ишларини янада ривожлантириш ана шу вазифани ҳал этишнинг асосий воситасидир. Тадқиқот ишида қатнашиш мутахассислар тайёрлашнинг ажралмас таркибий қисми бўлиб қолмоқда.

Илғор илм-фан, илғор маориф, илғор практика бир-бири билан маҳкам боғлангандир. Булар ижодий иттифоқ бўлиб, ривожланган социализм жамияти зафарлари ва ғалабаларининг қудратли манбаини ҳосил қилади. Бу иттифоқни мустаҳкамлаш, уни янада кўпроқ самарали ва собитқадам қилиш — ўнинчи беш йилликнинг якунловчи йилида олий мактаб коллективлари олдида турган асосий вазифалардан биридир.

Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари **У. Умаров** ўз нутқини илмий коллективлар фаолиятига партия раҳбарлигини яхшилаш масалаларига бағишлади. Ўзбекистон пойтахти илмий-тадқиқот муассасалари ва олий ўқув юртларининг кўплиги жиҳатидан мамлакатнинг етакчи шаҳарларидан бири ҳисобланади. Олимлар билан ишлаб чиқариш мутахассислари ўртасида йилдан йилга мустаҳкамланиб бораётган алоқалар саноат корхоналари ва қурилишлар ишини самарали такомиллаштиришга, ишлаб чиқаришни илмий асосда ташкил қилишга, фан-техника тараққиётини тезлаштиришга ёрдам бермоқда. Илмий муассасалар ва олий ўқув юртлари билан ишлаб чиқариш коллективларининг узоқ муддатли самарали ижодий ҳамкорлигига мисоллар оз эмас. Айни маҳалда илмий тадқиқот фаолиятини ташкил этишда, фан билан практиканинг ҳамкорлигида талайгина камчилик ва нуқсонлар ҳам борки, булар тадқиқотларнинг самарадорлигини, уларнинг халқ хўжалигидаги нафини камайтириб юборяпти. Фан ва техника ютуқларини ишлаб чиқаришга суст жорий этиш энг «танг» жойлардан биридир. Партия ташкилотларининг ролини кўтармоқ, уларнинг таъсирини, илмий-тадқиқот коллективлари фаолиятининг натижалари учун масъулиятини кучайтирмоқ зарур.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти академик **О. С. Содиқов** республика Фанлар академиясининг муассасаларидаги тадқиқотлар ривожланишининг асосий йўналишларини таърифлаб, бу тадқиқотларнинг кўпчилиги амалда фойдаланишга қаратилган, деб таъкидлади. Партия XXV съездининг қарорлари, ўртоқ Л. И. Брежневнинг илмий тадқиқот ишлари самарадорлиги ва сифатини муттасил юксалтириб бориш, кучларни ва моддий ресурсларни энг актуал ва истиқболли халқ хўжалик вазифалари ҳамда илмий вазифаларни ҳал этишга сафарбар этмоқ зарурлиги тўғрисидаги кўрсатмалари республика олимларига дастуриламал бўлмоқда. Фанлар академиясининг муассасалари тадқиқотларга сарфланган ҳар бир сўм самарасини муттасил кўпайтириб бормоқда. Академия олимлари министрликлар ва идораларнинг, тармоқ илмий-тадқиқот институтларининг мутахассислари билан бирга республика халқ хўжалиги учун муҳим аҳамиятга эга бўлган комплекс илмий программаларни ишлаб чиқишда қатнашмоқдалар. Илмий муассасалар фаолиятининг амалий натижаларини юксалтириш учун тугалланган ечимларнинг ишлаб чиқаришга янада тезроқ жорий этилишига эришиш, илмий ишлаб чиқариш бирлашмалари ва тармоқ илмий-тадқиқот лабораторияларини тузиш базасида фан билан практиканинг алоқаларини янада мустаҳкамлаш зарур.

Ўзбекистон ССР Олий ва ўрта махсус таълим министри **С. П. Пўлатов** КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советининг «Олий ўқув юртларида илмий-тадқиқот ишлари самарадорлигини ошириш тўғрисида»ги қарори, кейинги йилларда қабул қилинган ва олий мактаб фаолиятини ҳар томонлама яхшилашга қаратилган партиянинг бошқа программ ҳужжатлари жуда катта сафарбар этувчи аҳамиятга эга эканлигини айтди. Ҳозир Ўзбекистонда қирқтадан кўп олий ўқув юрти ишлаб турган бўлиб, улар анчагина илмий кучларни бирлаштирган, бу кучлар фан ва практика ўртага қўяётган энг мураккаб масалаларни ҳам ҳал эта оладилар. Илғор олий ўқув юртлари коллективларининг илмий муассасалар, корхоналар ва хўжалик ташкилотлари билан ҳамкорлик тажрибалари республика ўзининг илмий-техникавий потенциалини ошириш учун катта резервларга эга эканлигини билдиради. Олий ўқув юртларининг олимлари партиянинг кўрсатмаларига амал қилиб, мутахассисларни ўқитиш ва тарбиялашни яхшилаш билан бирга, илмий-тадқиқотларни ривожлантиришга, бу тадқиқотларнинг сифати ва самарадорлигини оширишга қўшадиган ҳиссаларини кўпайтиришга интилмоқдалар.

Докладни муҳокама қилишда, шунингдек Навоий кон-металлургия комбинатининг директори **А. А. Петров**, Навоий номли Самарқанд давлат университетининг ректори **А. К. Отахўжаев**, Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги министри **А. А. Уркинбоев**, Беруний номли Тошкент политехника институтининг ректори **Қ. С. Аҳмедов**, Тошкент электрон техника заводининг директори **В. Г. Мушкарев**, Тошкент медицина институти ректори **Ў. О. Орипов**, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ҳузуридаги ишлаб чиқарувчи кучларни ўрганиш кенгашининг раиси **С. К. Зиёдуллаев**, Чирчиқдаги «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмаси партия бюросининг секретари **А. Ф. Медведев**, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти, республика Фанлар академияси Ядро физикаси институтининг директори **П. К. Ҳабибуллаев**, Қорақалпоғистон область партия комитетининг секретари **К. Е. Юсупов** қатнашдилар.

Актив йиғилишида КПСС Марказий Комитети Фан ва ўқув юртлари бўлими мудирининг биринчи ўринбосари **С. Г. Шчербаков** нутқ сўзлади.

Йиғилиш қатнашчилари муҳокама этилган масала юзасидан қарор қабул қилдилар. Қарорда республикада илмий тадқиқотлар самарадорлигини ошириш ҳамда фан-техника тараққиётини жадаллаштиришнинг конкрет тадбирлари белгилаб берилди.

Йиғилиш ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари И. Р. Қурбонов, М. М. Мусахонов, Т. Н. Осетров, О. У. Салимов, И. Б. Усмонхўжаев, А. А. Хўжаев, Н. Маҳмудов, Г. М. Орлов, С. У. Султонова, КПСС Марказий Комитетининг масъул ходими А. П. Вавилов қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

ШАВКАТЛИ МЕҲНАТ УЧУН ҚИЗИЛ БАЙРОҚ

Ўрта Осиё темир йўлининг 120 минг кишидан иборат коллективи беш йилликнинг якунловчи йилида зарбдорларча меҳнат қилмоқда. Биринчи кварталнинг ўзидагина магистрал орқали планга қўшимча равишда 700 минг тонна халқ хўжалиги юклари ташилди. Вагонлар обороти, ҳаракат составидан фойдаланиш, поездларнинг вазни ва узунлигини кўпайтириш, бошқа энг муҳим кўрсаткичлар бўйича план топшириқлари ошириб адо этилди. СССР Темир йўллар министрлиги коллегияси ва тармоқ касаба союзлари Марказий Комитети биринчи квартал якунлари бўйича Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида ғалаба қозонганлиги учун Ўрта Осиё темирйўлчиларини кўчма Қизил байроқ билан мукофотлади.

23 майда Тошкентда бўлиб ўтган тантанали йиғилишда мукофотни СССР темир йўллар министри И. Г. Павловский топширди. У пўлат магистрал меҳнаткашларини табриклади, уларга янги муваффақиятлар тилади. Темир йўлчиларнинг КПСС Марказий Комитети 1979 йил ноябрь Пленуми қарорларидан, ўртоқ Л. И. Брежневнинг йўл-йўриқларидан келиб чиқадиган навбатдаги вазифаларига тўхталиб ўтди. Темир йўл бошлиғи А. М. Қодиров, магистрал корхоналари ва бўлимларининг вакиллари сўзга чиқиб, Ўрта Осиё темир йўлчилари юк ташишнинг самарадорлиги ва сифатини ошириш учун, партия ва ҳукумат топшириқларини бажариш учун бундан буён ҳам бутун кучларини сафарбар қилаверадилар, деб ваъда бердилар.

Тантанали йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари И. Г. Анисимкин, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари М. Т. Турсунов иштирок этдилар.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН МЕҲМОНИ

Австрия федерал савдо, ҳунармандчилик ва саноат министри И. Штарибахер Тошкентга келди. У иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорлик бўйича Совет — Австрия қўшма комиссияси сессиясида Австрия делегациясига бошчилик қилади. Австриялик меҳмоннинг Совет Иттифоқи бўйлаб сафарида унга Австриянинг СССРдаги элчиси Г. Х. Хинтерэггер, Австрия экономика федерал палатасининг бош секретари К. Керер, СССРнинг Австриядаги савдо вакили Б. Э. Николаенко ҳамроҳлик қилмоқда.

Тошкент аэропортида И. Штарибахерни Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари Т. Н. Осетров, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

И. Штарибахер 23 майда Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, республика Госплани раиси Қ. А. Аҳмедов билан суҳбатлашди.

Австриядан келган меҳмон Ўзбекистон пойтахтининг диққатга сазовор жойлари билан танишади, Самарқанд ва Бухорога сафар қилади.

(ЎзТАГ).

ЧЎЛ УЗРА ҚЎШИҚ ЯНГРАМОҚДА

СССР ХАЛҚ АРТИСТИ Л. ЗИКИНА РАҲБАРЛИГИДАГИ «РОССИЯ» АНСАМБЛИ — МЕҲНАТКАШЛАР ҲУЗУРИДА

Шу май кунлари Жиззах области меҳнаткашлари ҳузурида дилкаш ва бепоён, янгроқ ва лирик рус қўшиғи меҳмон бўлди. Москванинг таниқли «Россия» ансамбли бу қўшиқларни Ўзбекистонга келтирди. Ансамблга СССР халқ артисти, Ленин мукофотининг лауреати Людмила Зикина раҳбарлик қилади.

Донг таратган ижрочи чўлқуварлар билан ўтказиладиган кўпгина учрашув концертларини «саволларингиз бўлса, тайёрлаб туринг — уларга мароқ билан жавоб қайтараман, ҳозирча куйлаб турай» деган сўзлар билан очар ва бу концертлар эски танишлар — томошабин ҳамда санъати мамлакатимизнинг ҳамма гўшаларида яхши маълум ва севимли қўшиқчининг суҳбати билан тугарди.

Санъат шинавандалари программанинг ҳар бир номерини қарсаклар билан кутиб олдилар. «Оқар Волга», «Рябина», «Рязань мадоннаси»... каби қўшиқларнинг таъсирли сўзлари, оҳанглари ва албатта ансамбль қатнашчиларининг маҳорати зал аҳлини ўзига ром этиб, ҳар бир тингловчининг дил торини чертиб ўтарди. Қўриқ совхозларда, янги район марказларида, шаҳарларда — ҳамма ерда «Россия» концертларини томоша қилишни хоҳловчилар кўп эди. Ҳозирги сафар чоғида Людмила Зикина микрофондан ҳам фойдаланиб турди, чунки кўпчилик олдида, масалан, Ғаллаоролдаги стадионда ҳам концерт беришга тўғри келди.

«Россия»нинг гастроллари чоғида концертлар қўйиш билан бирга ҳаваскор артистларга ёрдам ҳам берилади. Жиззах устки трикотаж фабрикасининг тўқувчи ёш ижрочилари саҳна усталарининг яхши маслаҳатлари ва йўл-йўриқларини ҳеч қачон унутмайдилар.

Жиззах областидаги гастроллар поёнига етди. Энди республика бошқа районларининг меҳнаткашлари билан янги учрашувлар кутмоқда.

(ЎзТАГ).

Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари кинофестивали
Тошкент-80

УМИД, КУРАШ ВА ҒАЛАБА ЭКРАНИ

Кўриклар ва қизғин матбуот конференциялари, дастхатлар ва суҳбатлар, қўл бериб кўришишлар, чеҳраларда табассум, гулдасталар тақдим этиш — Тошкентдаги халқаро кинофестивалда ҳар куни содир бўлаётган воқеа деб айтиш мумкин. Уч қитъа экран усталари ва эндигина қадам қўяётган кинематографчилар ана шу анъанавий анжуманда кўплаб янги танишлар орттирмоқда, эски қалин дўстлар учрашишмоқда. Уларнинг кўплари биргаликдаги ижодий иш билан боғланган. СССР халқ артисти Малик Қаюмов ва афғонистонлик кинооператор Гешталай Торялай съемкаларда монтаж столи атрофида кўп соатларни бирга ўтказишган. Улар фестивалда яна учрашдилар, бу ерда уларнинг «Революция давом этмоқда» ҳужжатли фильми намойиш этилди.

— Бу учрашув менга зўр қувонч бағишлади, — дейди Гешталай Торялай. — Совет кино санъаткорлари — бизнинг қалин дўстларимиз ва яхши мураббийларимиздир. Улар билан ишлаш — ажойиб маҳорат сабоғини олиш демакдир.

Кинооператор афғон кинематографининг энг асосий вазифалари тўғрисидаги фикрларини билдиради:

— «Барча санъатлар ичида биз учун энг муҳими кинодир» — улуғ Ленининнинг бу сўзлари ишимизнинг моҳиятини ифода этади. Афғонистон аҳолисининг кўпчилиги ҳали саводсиз. Революциямиз тўғрисидаги ҳақиқатни уларга қандай айтиб бериш, уларнинг чин дўстлари киму, душманлари ким эканлигини қандай кўрсатиш керак? Кинолентала энг ишонтирарли ҳужжат бўлиб хизмат қилади. Биз жаҳон реакцияси қўллаб-қувватлаётган контрреволюционернинг бандитларча ваҳшиёна ҳуружлари оқибатларини суратга олдик, уларнинг халқ манфаатларига зид ишларини, шафқатсизлиги ва бемаънилигини кўрсатишга ҳаракат қилдик. Иккинчи томондан, камераларимиз СССРнинг ёрдами билан барпо этилган янги уйларни, мактабларни, касалхоналарни акс эттирди, мамлакатимизда янги жамият қурилишига кўмаклашаётган, бизнинг илтимосимизга лаббай деб жавоб бериб, Афғонистоннинг мустақиллигини ҳимоя қилишда ёрдам бераётган совет мутахассисларининг фаолиятини тасвирлади. Бундай фильмлар халққа зарур бўлиб, кўп гапдан кўра яққолроқ тассаввур беради. Мен ҳозир суратга олаётган «Революция мустаҳкамланмоқда» лентаси ҳам ана шундай. Афғонистон революцияси тўғрисидаги ҳақиқатни, афғон ва совет халқларининг улуғ анъанавий дўстлиги тўғрисидаги ҳақиқатни дунёга кўрсатишни ўзимизнинг биринчи навбатдаги вазифамиз деб биламиз.

Кўрик программасига тақдим этилган фестиваль ленталаларининг кўпчилиги кишиларга ҳақиқатни, улуғ тинчлик ва дўстлик ғояларини етказишга интилиши билан ажралиб туради. Япониянинг таниқли кинотанқидчиси Тадзуо Ямада қуйидагиларни айтди:

— Япониянинг ҳозирги кинематографини бир қолипда деб бўлмайди, албатта. Соф коммерция мақсадидаги ленталар, кўнгилхушлик учун чиқарилган ленталар ва жиддий актуал проблемаларни ўртага қўяётган ленталар ҳам яратилмоқда. Биз Тошкент фестивалида биринчи навбатда унинг «Тинчлик социал тараққиёт ва халқлар озодлиги учун!» деган шиорига батамом мос келувчи инсонпарварлик руҳидаги картиналар кўрсатмоқчимиз. Чунончи, информацион кўрик программасига «Шиша қуёнча» номли урушга қарши фильм тақдим этилган.

Тадзуо Ямада Тошкентдаги барча кино анжуманларида қатнашган, у ҳозирги анжуманнинг хусусиятлари тўғрисида гапириб, қуйидагиларни таъкидлади:

— Тошкент учрашувлари тобора оммалашиб, унинг обрўси ва аҳамияти муттасил ўсиб бормоқда. Ҳозирги фестиваль ҳаммамиз учун алоҳида аҳамиятлидир. Чунки у Ғарбдаги муайян доиралар халқаро вазиятни ҳар қандай йўллар билан чигаллаштираётган, кескинликни кучайтираётган бир пайтда ўтмоқда. Тошкент кино санъати кўриги жаҳон киносси барча тараққийпарвар арбобларининг ҳамкорликка мойиллигини кўрсатмоқда, фестиваль фильмлари эса Осиё, Африка, Лотин Америкаси ва умуман планета халқлари тинч-тотув яшаш йўлидан боришга бўлган хоҳиш-иродасининг ёрқин ифодасидир.

...Ўзбекистон пойтахтида кино санъати кўриги давом этмоқда. Олдинда — янги учрашувлар, яна қарийб икки юзта кинолентанинг кўриклари, мунозаралар турибди. (ЎзТАГ).

ҲУРМАТ ТАХТАСИ

Пилла тайёрлаш планини муддатидан илгари бажарганликлари учун қуйидаги районлар республика «Ҳурмат тахтаси»га ёзилади:

Қумқўрғон райони (район партия комитетининг секретари Ч. Алматов, район ижроия комитетининг раиси И. Жумаев, район комсомол комитетининг секретари А. Холиқов, бош пилла қуритиш корхонасининг директори К. Қурбонов).

Ленин йўли райони (район партия комитетининг секретари Р. Эргашев, район ижроия комитетининг раиси Э. Турсунов, район комсомол комитетининг секретари Д. Тошмиров, бош пилла қуритиш корхонасининг директори М. Жумаева).

Қарши райони (район партия комитетининг секретари И. Очилов, район ижроия комитетининг раиси Т. Сахатов, район комсомол комитетининг секретари А. Бузруков, бош пилла қуритиш корхонасининг директори М. Очилов).

Қамаши райони (район партия комитетининг секретари М. Оллоёров, район ижроия комитетининг раиси Ш. Бозоров, район комсомол комитетининг секретари Н. Муҳитдинов, бош пилла қуритиш корхонасининг директори Х. Олтибоев).

ТЕЗ ВА СОЗ ЭКИНГ

Республика областларида шоли экишнинг бориши тўғрисида шу йил 23 майга бўлган

МАЪЛУМОТ

Биринчи устун — областлар; иккинчи устун — бир кунда; учинчи устун — мавсум бошидан буён (топшириққа нисбатан процент ҳисобида).

СУРХОНДАРЁ	—	100,0
НАМАНГАН	—	100,0
ТОШКЕНТ	—	100,0
СИРДАРЁ	—	100,0
Хоразм	1,0	97,0
Андижон	1,4	92,5
ҚҚАССР	3,9	87,2
Республика бўйича:	2,5	91,7

АМЕРИКА ИРҚЧИЛАРИГА ЛАЪНАТ

Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллиги номли Тошкент тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасида бўлган митинг қатнашчилари АҚШда инсон ҳуқуқлари поймол этилаётганлигига қарши, Майами шаҳрида ҳеч бир айби бўлмаган кишилардан қонли ўч олинаётганлигига қарши қаҳр-ғазаб билан норозилик билдирдилар. Тошкентда ўтаётган Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари VI халқаро кинофестивалининг қатнашчилари ишчилар, инженерлар, техниклар, хизматчилар билан бирга митингга келдилар.

— Майами — АҚШнинг ҳукмрон доиралари айюҳаннос солаётган Америка гражданларининг мақталган эркинлиги нима эканлигига яққол мисолдир, — деди тикувчи-моторист Лидия Сулаймонова.

—Майамидаги қонли воқеалар — Америка империализмининг инсон ҳуқуқларига қарши жиноятлари занжирининг, Никарагуадаги диктаторлик режимини АҚШ қўллаб-қувватлашида ишлатилган занжирнинг, Сальвадорда озодлик фронтини букиш, Кубани қамал қилиш иштиёқини ташкил этган занжирнинг бир бўғинидир, деди кубалик кинематографиячи Моноуэль Эррера.

— АҚШ империалистлари, —деб давом эттирди кубалик ҳамкасбининг фикрини Никарагуа кинематография институтининг директори Карлос Ибарра Падилья, — қора танли кишилар, оддий лотин америкасиликлар учун биргина ҳуқуқ — ажал, очлик, даҳшатли уй-жой шароитлари, қамоқларга маҳкумлик ҳуқуқинигина эътироф этадилар. Никарагуа халқи меҳнаткашларнинг бирдамлиги нима эканлиги, социалистик мамлакатлар, барча соф виждонли кишиларнинг маънавий мадад кучи нақадар катта эканлигини билади. Биз, кино санъати вакиллари: Майами негрларидан қонли ўч олаётган Америка империализмига лаънат! — деймиз.

— Майамидаги воқеалар кишининг қалбини эзади, — деди Кампучия кинематографиячилари делегациясининг бошлиғи Мао Аиут, — Америка негр халқининг ўз ҳақ-ҳуқуқлари учун кураши билан юртдошларим номидан бирдамлик изҳор қиламан.

Технолог Л. Усачева, бригадир А. Суфьянова, ишчи Ш. Исроилова, электрик С. Шапиро Майамидаги негрлардан қонли ўч олинганлигидан дарғазаб бўлганликларини билдирдилар.

Митинг қатнашчилари КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг, шахсан ўртоқ Л. И. Брежневнинг бутун дунёда тинчликни сақлаш борасидаги куч-ғайратларини қизғин маъқулладилар. Улар Майамида жабр-зулм қилганларни, Америка жамиятига хос ирқчиликни лаънатладилар.

(ЎзТАГ).

Суратда: митинг иштирокчилари.

(ЎзТАГ фотохроникаси).

ТОШКЕНТ ФЕСТИВАЛИ — ИЖОДИЙ МАКТАБ

БИЗНИНГ СУҲБАТ

ҲАВАС ҚИЛАМИЗ

Минекши АНАНД
актриса, Непал

— Уч қитъа кинофестивалида қатнашиш ҳар қандай санъаткор учун катта омад ва шараф. Мен худди шундай имкониятдан баҳраманд бўлиб турганимдан бағоят хурсандман.

Биз, Непал кинематографчилари Тошкент кинофестивалининг довруғини кўп эшитганмиз. Шунинг учун ҳам мамлакатимиздаги ҳар бир кинорежиссёр, актёр ва актриса бу анжуманда қатнашишга интилади. Байроғига «Тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар озодлиги учун!» сўзлари ёзиб қўйилган бу кинофорум кўп нарсалар ҳадя этишини биз яхши биламиз. Энг муҳими, Тошкент уч қитъа кинематографиясининг бугунги манзарасини кўрсатади, ҳозирги замон кинематографияси олдида турган долзарб вазифаларни баралла айтади ва эсга солади. Айни вақтда турли халқларга мансуб ижодкорлар ўртасида ўзаро дўстлик ва ҳамкорлик алоқаларини пайдо қилади. Бу ерга келиб Тошкент кинофестивалининг юқорида таъкидланган моҳиятларини тўлиб-тошиб такрорлаётган ҳамкасбларимни кўплаб учратдим.

Бизнинг делегациямиз VI кинофестиваль программасига олиб келган «Келинлик нишони» бадиий фильмида бош ролни ўйнаганман. Бу картина эски миллий урф-одатлар ва уларнинг одамлар ҳаётига салбий таъсири, шунингдек, Непал хотин-қизларининг аянчли тақдири ҳақида ҳикоя қилади. Кинолентани экранлаштиришда мамлакатимизнинг таниқли санъаткорлари иштирок этганлар. Агар фильмимиз Тошкент киномухлисларига, фестиваль қатнашчилари ва меҳмонларига манзур бўлса, ўз ишимиздан қониқиш ҳиссини туйган бўлур эдик.

Мен Тошкент кинофестивалининг юксак савияда, тўғрироғи, улкан санъат байрами бўлиб бошланганини кўриб, ҳис қилдим. Ишонаманки, анжуман муваффақиятли давом этиб, кутилган даражада тантанавор тугалланади.

Фестивалнинг еттинчисида ҳам албатта қатнашаман.

УЧ ҚИТЪА КИНЕМАТОГРАФИЯСИ МЕРИДИАНЛАРИ БЎЙЛАБ: КОЛУМБИЯ

ИЗЛАНИШ ЙЎЛЛАРИДА

Бу йил Колумбия кинематографияси ўзининг етмиш йиллигини нишонламоқда. Биринчи асар ҳужжатли фильм эди. Йигирма иккинчи йилда эса биринчи бадиий фильм яратилган. Дастлабки картиналар асосан Колумбиядаги ғоявий ва синфий курашларни тасвирлади.

Шуниси фахрланарлики, Колумбия кинематографиясининг ривожланишига самарали ҳисса қўшаётган кинорежиссёрлар орасида Москвадаги Бутуниттифоқ кинематография институтининг собиқ талабалари бор. Луис Альфредо Санчес худди шундай санъаткорлардан. Бу кинорежиссёрнинг «Олтин ғам-ғусса демакдир» деган фильми VIII халқаро Москва фестивалида намойиш этилиб, энг яхши ҳужжатли картина учун бериладиган совринга сазовор бўлганлигини киномухлислар эсласалар керак. Л. А. Санчеснинг «Гуахиро, Гуахиро» фильми эса, Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларининг IV халқаро кинофестивалида кўрсатилди.

Колумбия ҳужжатли кинематографияси мазмунини кўпроқ реализм ва анъанавий мелодрама, сиёсат ва коммерция ўртасидаги шиддатли курашлар белгилайди.

Мамлакат ҳужжатли киночиларининг тажрибалиларидан ҳисобланган режиссёр Франциско Норденнинг «Картахен балконлари», «Эльдорадо афсонаси», «У Колумбия деб аталади» картиналари Москва халқаро кинофестивали расмий программасида намойиш этилиб, кўпчиликка маъқул бўлган. Ф. Норден Лотин Америкаси озодлик ҳаракатининг атоқли арбоби Камилло Торрес ҳақида фильм яратган ижодкор. У Торрес ҳаёти ва курашини тасвирлаган бирон бир кинопленка сақланиб қолмаган бўлса-да, турли фото, ҳужжатлар, шунингдек, Камиллони кўрган ва билган одамлар сўзлари, ҳикоялари асосида мароқли кинокартина ишлашга муваффақ бўлди.

Колумбия кинематографиясининг ривожланишига Сиро Дурано, Марио Митратте, Марти Родригес, Хорхе Сильва, Хулия Альварес, Альберто Мехио ва бошқа бир қатор кинорежиссёр, актёр ва актрисалар ҳам муносиб ҳисса қўшмоқдалар.

Мамлакатда ҳар йили 12 та фильм ишлаб чиқарилади. Етмиш биринчи йилда Боготода Кинематография институти ташкил этилди. 1960 йилдан бери Колумбиянинг Картахен шаҳрида халқаро кинофестиваль ўтказиб келинади. Бу кинокўрикда Совет Иттифоқи кинематографчилари ҳам иштирок этишяпти.

Колумбиялик санъаткорлар VI Тошкент кинофестивалида «Нон», «Саёҳат кундалиги», «Ер планетаси» фильмлари билан қатнашмоқдалар.

Ж. ТОШЕВ.

МИХАИЛ ШОЛОХОВ 75 ЁШДА

УЛУҒ УСТОЗ

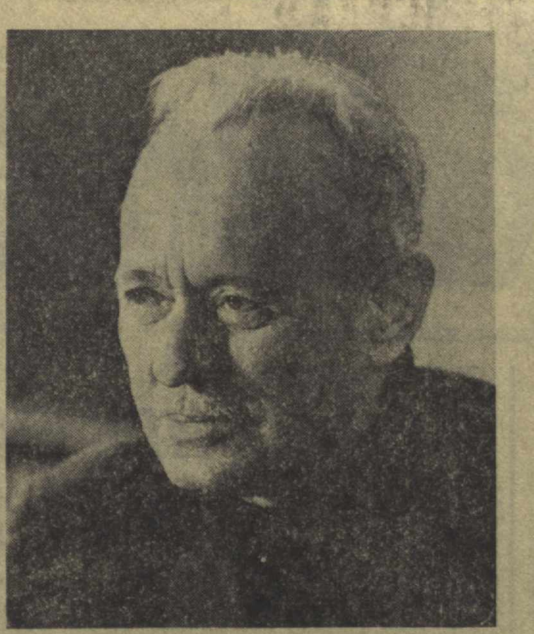

...Шолохов! Бу ном хаёлимда бир дунё эсдаликлар уйғотади. Қирқ учинчи йил. Оғир уруш йиллари. Қишлоғимизга Украинадан, Ленинграддан, Россиянинг бошқа жойларидан кўп оилалар кўчиб келишган. Аксарияти аёллар, чол-у кампирлар, болалар... Биз, саккизинчи-тўққизинчи синфларда ўқиб юрган ўспиринлар, улардан китоблар сўраб оламиз, уларнинг суҳбатларига, олам ҳақидаги, фронт ҳақидаги, фан, адабиёт, санъат тўғрисидаги гапларига шайдомиз.

Бир куни Украинадан келган рус тили ўқитувчимиз Шолохов тўғрисида, унинг «Тинч оқар Дон» деган романи тўғрисида гапириб қолди.

Мен буюк ёзувчининг номини ва ҳатто унинг «Тинч оқар Дон» деган романини эшитган бўлсам ҳам, бу китобни ҳали ўқимаган эдим. Бир-икки кундан кейин бир иш билан Туркистон бозорига борсам... бир одам ўша китобни кўтариб юрибди!..

Кейин билсам, бу — «Тинч оқар Дон» китобининг иккинчи жилди экан. Мен чўнтагимдаги бор-йўқ пулимни бериб, китобни сотиб олдим. Биз шаҳарга буғдой олиб келган ҳўкиз аравада қишлоққа қайтдик. Эсимда бор, мен гарчи китобнинг бошидан, яъни китоб қаҳрамонлари тақдирининг бошланишидан бехабар бўлсам ҳам, то қишлоққа етгунча аравада чалқанча ётиб, «Тинч оқар Дон»ни ўқиб кетдим. Китоб қаҳрамонларининг тақдири, уларнинг фожиали қисмати мени шу даражада ларзага солган эдики, мен қишлоққа қандай етиб борганимни ҳам билмайман...

Йиллар ўтди. [illegible] империалистларга қарши урушда иштирок этдик. Узоқ Шарқда, Совет Армияси сафида бир неча йил хизмат қилдик. Бир куни кутубхонада китоб танлаб ўтирганимда яна «Тинч оқар Дон» асари қўлимга тушди. Бу сафар романнинг битта китоби эмас, бир жилдга жо қилинган тўртта китобининг ҳаммаси эди.

Халқимизда «сенга ёлғон, худога чин», деган гап бор. Газетхонларга лоф туюлмасин, лекин ўшанда мен тўрт қисмдан иборат ёстиқдай бу китобни икки кечада ўқиб чиққан эдим.

Ҳар бир юксак санъат асарининг битта хусусияти бўлади — унинг қаҳрамонлари, миллатидан қатъи назар ҳаммага манзур бўлади, ҳаммани мафтун этади. Буюк бобомиз Алишер Навоий шеърияти, Пушкин ва Лев Толстой асарлари бутун жаҳонни забт этишининг боиси ҳам шундаки, бу улуғ ёзувчилар ҳамма халқ, ҳамма миллат кишиларининг дилларидаги гапларини айта олганлар, уларнинг юрак торларини черта олганлар.

Ажабо: Михаил Шолоховнинг «Тинч оқар Дон» романини ўқиётганимда бу асарда зикр этилган воқеалар йироқ Дон тупроғида эмас, гўё мен туғилиб ўсган қишлоқда рўй бераётгандек, гўё Григорий билан Аксинья рус казаклари эмас, бизнинг қишлоқ йигит-қизлари бўлиб туюлган эди менга.

Мени энг ҳайратга солган нарса шуки, Григорийга ўхшаб, ҳаёт гирдобларига тушиб қолган ва бу гирдоблардан чиқа олмай кўп изтироб чеккан одамлар бизнинг қишлоғимизда ҳам бор эди. Аксиньяга ўхшаган гўзал, аммо ҳаёт довулларига дуч келиб, бахтиқаро бўлган жувонлар бизнинг қишлоғимиздан ҳам истаганча топилар эди...

Албатта, у маҳалда, «Тинч оқар Дон» романини илк бор ўқиган чоғларимда, мен кўп нарсага тушунмас эдим. Буюк истеъдод эгалари бир кишининг тақдири орқали бутун бир халқнинг тақдирини ифодалашга қодир эканини билмас эдим. Буни мен кейин, ўзим ҳам қўлимга қалам олиб, инсон қисматини баён этиш нақадар қийин иш эканини билганимдан сўнггина тушундим. Лекин бу сирни ҳали англаб етмаган ҳолда, мен «Тинч оқар Дон» китобини ўқиб бўлгач, бу асарга тикилиб, узоқ ўтирганим ҳануз эсимда. Ҳақиқатан ҳам, бир китобнинг ичида шунча тирик одамлар бўлиши — ўзи жуда ғалати эди. Китобга жо қилинган юзлаб одамларнинг ҳар бири ўз тақдири, ўз бахти, ўз қайғу-ҳасратларига эга эди.

Энг муҳими, бу одамларнинг ҳаммаси менга, ўн саккиз-ўн тўққиз яшар бир ўзбек ўспиринига таниш эди, уларнинг гаплари менинг гапларим, дардлари менинг дардларимга айланган эди. Яна айтаман — у маҳалда мен ёзувчи меҳнатининг бутун машаққатини ҳали яхши билмас эдим, яхши тасаввур этмас эдим. Лекин шундай бўлса ҳам, «Тинч оқар Дон» романи муаллифининг номи тоабад эсимда қолган эди!

Мана, бу воқеаларнинг бўлиб ўтганига ўттиз йилдан ошди. Кечагина «Тинч оқар Дон» романини ўқиб, ҳайратланиб юрган биз тенги ёшлар ҳам бугун адабиёт майдонига кириб келишди. Юксак чўққиларга интилаётган ўзбек насри қийин йўлларни босиб ўтди. Биз инсон бадиий тафаккурининг энг юксак чўққиси реалистик проза эканини, Лев Толстой ва Михаил Шолохов прозаси эканлигини эндиликда яхши тушуниб олдик.

Албатта, улуғ асарларни идрок этишнинг ўз қийинчиликлари бўлади. Абдулла Қодирий айтганидек, эртак ва достонларга ўрганиб қолган баъзи китобхонлар Михаил Шолохов асарларининг бебаҳо фазилатларини дарҳол илғаб олиши осон эмас. Чунки буюк ёзувчи Михаил Шолохов ўз олдига ҳаёт ҳақида эртак янглиғ ҳодисаларни эмас, балки турмушни бутун мураккаблиги билан тасвирлаб бериш вазифасини қўйган. Бу эса — адабиётнинг бош вазифасидир. Бу деган сўз — биз ўзбек ёзувчилари ҳам, Михаил Шолохов тажрибасини чуқур ўрганиб боришимиз лозим, деган сўздир. Албатта, бу йўлда биз ҳали жуда кўп ишлар қилишимиз керак. Лекин шуни қувонч билан эътироф этишимиз мумкинки, бугун ўзбек прозасининг энг яхши асарлари Бутуниттифоқ ва жаҳон миқёсларига чиқмоқда. Биз буни қувонч билан эътироф этар эканмиз, улкан адибимиз, бизга реалистик проза санъатини ўргатган биринчи муаллим, улуғ устоз Михаил Шолоховни эслаймиз, унга таъзим қиламиз.

Одил ЁҚУБОВ,
Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофоти лауреати.

ТЕЛЕВИЗОР ЭКРАНИДА

26 МАЙ — 1 ИЮНЬ

26 МАЙ ДУШАНБА

МАРКАЗИЙ ТЕЛЕВИДЕНИЕНИНГ «ВОСТОК» ПРОГРАММАСИ

9.00 — Время. 9.40 — Гимнастика. 10.05 — Синюшканинг қудуғи. Бадиий фильм. 10.55 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 11.55 — Фильм-концерт. 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Ҳужжатли фильм. 15.50 — Сиз яратган боғ. 16.20 — Телестадион. 16.50 — Бахтли болалик. 17.20 — Гайяна Республикасининг миллий байрами — мустақиллик кунига. 17.40 — Биз БАМни қурамиз. 18.10 — Бутуниттифоқ ва халқаро конкурслар лауреати В. Круглов чалади. 18.35 — Илғор тажриба — умумхалқ мулки. 19.00 — Бетховен ҳаёти. 21.30 — Время. 22.05 — Фильм-концерт. 22.55 — Дунё воқеалари. 23.10 — Яйлов тароналари.

ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАЛАРИ

I

10.20 — Табиатшунослик. 10.40 — Болалар учун фильмлар. 11.30 — Ўзбекистонда ёз. 11.50 — Советлар мамлакатининг кишилари. 18.20 — Пионер дружиналари Бутуниттифоқ маршида. 18.50 — Ёшлик. 19.20 — Кинолента — менинг ҳаётим. 19.30 — Ахборот. 19.45 — М. Шолохов туғилган куннинг 75 йиллигига. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Лирик концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Ноз-неъмат бунёдкори. 22.20 — Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларининг Тошкентдаги VI халқаро кинофестивали.

II

20.05 — Янгиликлар. 20.25 — Шифокор экрани. 20.55 — Олий математика. 21.55 — Момо ер. Бадиий фильм.

27 МАЙ СЕШАНБА

МАРКАЗИЙ ТЕЛЕВИДЕНИЕНИНГ «ВОСТОК» ПРОГРАММАСИ

9.00 — Время. 9.40 — Гимнастика. 10.05 — Фильм-концерт. 10.25 — Александр Невский. Бадиий фильм. 12.10 — Ҳужжатли фильмлар. 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Венгрия бўйлаб. 16.00 — Уйқудаги гўзал балетига ёзилган куйдан сюита. 16.20 — Совет давлати ва ҳуқуқи асослари. 16.50 — Поэзия. 17.25 — Мунозара-клуб. 18.30 — Татаристон АССР ташкил топганлигининг 60 йиллигига. 18.50 — Фильм-концерт. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — РСФСРда хизмат кўрсатган артист А. Покровский Л. Н. Толстойнинг «Уруш ва тинчлик» романидан боблар ўқийди. 20.00 — Нежданова кўчасида. 21.30 — Время. 22.00 — Футбол бўйича СССР чемпионати. МАСК — «Динамо» (Москва). 23.00 — Футбол бўйича СССР чемпионати. «Зенит» — «Спартак» (Москва).

ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАЛАРИ

I

11.30 — География. 12.00 — Ҳужжатли фильм. 12.30 — Ўқув кўрсатуви. 13.00 — Чегарачилар кунига. 18.20 — Мультфильм. 18.30 — Севимли журналимиз — «Пионер». 19.00 — Миллионлар ленинча университети. 19.15 — Ҳужжатли фильм. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Ўзбекистонда Озарбайжон ССР адабиёти ва санъати кунлари олдидан. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Шарқ халқларининг қўшиқлари. 21.30 — Время. 22.00 — Ғўза парваришини авж олдирайлик. 22.15 — Абу Райҳон Беруний. Бадиий фильм. 1-серия. 23.30 — Ҳужжатли фильм.

II

20.05 — Янгиликлар. 20.25 — Абитуриентлар учун. 20.55 — Физика. 21.55 — Жанговар постда. 22.25 — Авлодлар эстафетаси.

28 МАЙ ЧОРШАНБА

МАРКАЗИЙ ТЕЛЕВИДЕНИЕНИНГ «ВОСТОК» ПРОГРАММАСИ

9.00 — Время. 9.40 — Гимнастика. 10.05 — Ёшлар адреслари. 11.05 — Киносаёҳатчилар клуби. 12.05 — Концерт. 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Чегарачилар кунига. 16.10 — Спортчилар классси. 16.45 — Сенинг ленинча кутубхонанг. 17.15 — Рус тили. 17.45 — Горнчилар, қаердасиз! 18.10 — «Сибирячок» ашула ва рақс ансамблининг концерти. 18.35 — Инсон ва қонун. 19.05 — Мультфильм. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — Ҳамдўстлик. 20.05 — Бугун — Чегарачилар куни. 20.20 — Давлат чегараси. Кўп серияли бадиий фильм. 1-фильмнинг 1-серияси. 21.30 — Время. 22.05 — Останкино концерт студиясида поэзия кечаси. Кеча тугагач дунё воқеалари.

ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАЛАРИ

I

18.20 — Мультфильм. 18.30 — Қизиқарли учрашувлар. 19.00 — Ўзбек мадоннаси. 19.10 — Янги техника ва технология — ишлаб чиқаришга. 19.45 — Ўзбекистон телевидениеси ва радиоси дуторчи қизлар ансамблининг концерти. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Тошкент ипподромида от спорти байрами. 21.30 — Время. 22.05 — Пилла — бойлигимиз. 22.20 — Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларининг VI халқаро кинофестивали.

II

20.05 — Янгиликлар. 20.25 — Пойтахт области далаларида. 20.55 — Физика. 21.55 — Ўқитувчи экрани. 22.25 — Чегара сокинлиги. Бадиий фильм.

29 МАЙ ПАЙШАНБА

МАРКАЗИЙ ТЕЛЕВИДЕНИЕНИНГ «ВОСТОК» ПРОГРАММАСИ

9.00 — Время. 9.40 — Гимнастика. 10.05 — Горнчилар, қаердасиз! 10.30 — Давлат чегараси. Бадиий фильм. 1-фильмнинг 1-серияси. 11.35 — Рус халқ чолғу ансамблининг концерти. 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Ҳужжатли фильмлар. 16.15 — А. Толстой. Никитанинг болалиги. 17.00 — Ҳунар-техника билим юртларида нимага ва қандай қилиб ўргатишади. 17.30 — Шахмат мактаби. 18.00 — Жаҳон халқларининг ижоди. 18.30 — Миллионлар ленинча университети. 19.00 — Қувноқ нотачалар. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.40 — Фан оламида. 20.15 — СССР халқ артисти Д. Гнатюк куйлайди. 20.25 — Давлат чегараси. Бадиий фильм. 1-фильмнинг 2-серияси. 21.30 — Время. 22.05 — «Музыкальная жизнь» журнали. Журнал тугагач дунё воқеалари.

ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАЛАРИ

I

11.30 — Қувноқ одамчалар клуби. 1-фильм. 11.25 — Санъат ғунчалари. 13.00 — Ўзбекистон пионерларининг йўқламаси. 13.30 — Чили узра тун. Бадиий фильм. 18.05 — Ёшлик. 18.35 — Турмуш ва маданият. 19.05 — Ахборот. 19.20 — Ҳужжатли фильм. 19.30 — Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларининг VI халқаро кинофестивали. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Туркманистон ССРда хизмат кўрсатган артист Бобомурод Ҳамдамов куйлайди. 21.30 — Время. 22.05 — Чорвачилик — зарбдор фронт. 22.25 — Абу Райҳон Беруний. Бадиий фильм. 2-серия.

II

20.05 — Янгиликлар. 20.25 — Қизиқувчилар экрани. 20.55 — Она тили. 21.25 — Ёшлик. 21.35 — Ўқитувчилар учун консультация. 22.05 — Альбомнинг жонли саҳифалари.

30 МАЙ ЖУМА

МАРКАЗИЙ ТЕЛЕВИДЕНИЕНИНГ «ВОСТОК» ПРОГРАММАСИ

9.00 — Время. 9.40 — Гимнастика. 10.05 — Ўсмирлар ижоди. 10.35 — Давлат чегараси. Бадиий фильм. 1-фильмнинг 2-серияси. 11.40 — Фильм-концерт. 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Болаларни ҳимоя қилиш халқаро куни. 16.10 — Жонажон табиат. 16.30 — Поэзия. 17.00 — Москва ва москваликлар. 17.30 — Концерт. 17.55 — Уфқ. 18.30 — Ҳужжатли фильм. 19.00 — Меҳнат шон-шуҳрати байроқдорлари. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — Уларни фақат афтидан танир эдилар. Бадиий фильм. 21.00 — Эрмитаж. 21.30 — Время. 22.00 — Футбол бўйича СССР кубоги. «Динамо» (Тбилиси) — «Динамо» (Киев). 22.45 — Дунё воқеалари. 23.00 — Футбол бўйича СССР кубоги. «Спартак» (Москва) — «Шахтёр» (Донецк).

ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАЛАРИ

I

11.30 — Қувноқ одамчалар клуби. 2-фильм. 11.55 — Куйловчи манзаралар. 12.20 — Ватан ҳақида шеърлар. 12.45 — Китеж шаҳрига йўл. 13.10 — Ленин қадамжолари бўйлаб. 13.30 — Замандас. 14.20 — Сўнгги пушаймон. Бадиий фильм. 18.00 — Бугун манежда. 18.30 — Ёшлик. 19.00 — Инсон болаликдан бошланади. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Учинчи республика болалар қўшиғи байрами. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Учинчи республика болалар қўшиғи байрамининг давоми. 21.30 — Время. 22.00 — Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларининг VI халқаро кинофестивалининг ёпилиши.

II

20.05 — Янгиликлар. 20.25 — Ота-оналар учун консультация. 20.55 — Математика. 21.55 — Китоб дўстлари. 22.25 — Уч плюс икки. Бадиий фильм.

31 МАЙ ШАНБА

МАРКАЗИЙ ТЕЛЕВИДЕНИЕНИНГ «ВОСТОК» ПРОГРАММАСИ

9.00 — Время. 9.40 — Гимнастика. 10.00 — Буратино кўргазмаси. 10.30 — Ота-оналар, Сизлар учун. 11.00 — Кўплаб сифатли товарлар етказиб берайлик. 11.30 — Ёш ихтирочилар конкурси. 12.15 — Олимпиада-80. 13.00 — Фильм-концерт. 13.25 — Спортлото. 13.40 — Эрмитаж. 14.10 — Дунё воқеалари. 14.25 — Қойилмақом Берендеев. Бадиий фильм. 15.30 — Ҳайвонот оламида. 16.30 — Инсон. Ер. Коинот. 17.20 — Сиёсий шарҳловчи Л. А. Вознесенский суҳбати. 17.50 — Нурафшон давра. 18.20 — Тўққизинчи студия телетомошабинларга жавоб беради. 19.20 — Ўз-ўзига рашк қилади. Фильм-спектакль. 21.30 — Время. 22.05 — 1980 йил қўшиқлари. 23.05 — Ҳужжатли фильмлар. Фильм тугагач янгиликлар.

ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

10.00 — Янгиликлар. 10.10 — Миниатюралар театри. 10.55 — Ҳамза номли Тошкент музика билим юрти ўқувчиларининг ҳисобот концерти. 12.50 — Ўзбекистон Олимпиада йилида. 13.35 — Буни ҳамма билиши ва удалаши керак. 14.05 — Жаҳон адабиёти дурдоналари. 14.50 — Чет эллик меҳмонлар Ўзбекистон ҳақида. 17.00 — Дўстлик экрани. 18.00 — Мультфильм. 18.15 — Дилдан куйлаб, ўйна қувнаб. 19.15 — Ахборот. 19.30 — Ёшлик. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Оламда нима гап? 22.35 — Спектакль.

ТОЖИКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

16.30 — Душанба кўрсатувлари.

1 ИЮНЬ ЯКШАНБА

МАРКАЗИЙ ТЕЛЕВИДЕНИЕНИНГ «ВОСТОК» ПРОГРАММАСИ

9.00 — Время. 9.40 — Зарядкага сафланинг. 10.00 — Будильник. 10.30 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан. 11.30 — Здоровье. 12.15 — Тонгги почта. 12.45 — Болалар айблайдилар. 13.00 — Қишлоқ янгиликлари. 14.00 — Музикали киоск. 14.30 — Жанобн олийларининг адъютанти. Бадиий фильм. 3-серия. 15.45 — Шаҳарлар ва одамлар. 16.15 — Туниснинг миллий байрами — Ғалаба кунига. 16.45 — Киносаёҳатчилар клуби. 17.45 — Италиянинг миллий байрами — Республика эълон қилинган кунига. 18.10 — Мультфильм. 18.30 — Халқаро панорама. 19.15 — Бугун — Мелиораторлар куни. 19.30 — Мелиораторлар кунига бағишланган музикали программа. 20.15 — Отишма. Бадиий фильм. 21.30 — Время. 22.05 — Концерт. 23.15 — Табиатни муҳофаза қилиш ҳақида илмий-оммабоп фильмлар. 23.55 — Янгиликлар.

ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

10.00 — Янгиликлар. 10.10 — Мультфильм. 10.30 — Бугун — Болаларни ҳимоя қилиш халқаро куни. 11.05 — Енгил атлетика бўйича пионер дружиналари. «Дружба» тўрт кураши республика мусобақалари. 11.30 — Қора тоғ. Бадиий фильм. 12.55 — Бугун — Мелиораторлар куни. 13.10 — Ҳужжатли фильм. 13.55 — Шахмат мактаби. 14.05 — Йўл ҳаракати хавфсизлиги учун. 14.40 — Ўз йўлингни топ. 15.30 — Ўзбекистон санъат усталари ва ижрочи ёшлар концерти. 18.20 — Звёздочка. 19.00 — Ўйлаб топ? 19.30 — Ахборот. 19.45 — Миниатюралар театри. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Пахтакорларнинг шу куниги муҳим вазифалари. 22.20 — Нафосат кўриги. 23.10 — Ҳужжатли фильм.

ҚИРҒИЗИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

16.40 — Фрунзе кўрсатувлари.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН

МАРКАЗИЙ ТЕЛЕВИДЕНИЕНИНГ «ВОСТОК» ПРОГРАММАСИ

9.00 — Время. 9.40 — АБВГДейка. 10.10 — Ота-оналар, Сизлар учун. 10.40 — Советлар ва ҳаёт. 11.10 — Москвичка. 12.25 — Спортлото. 12.40 — Сизни қизиқтирган китоблар. 13.25 — Адресимиз Совет Иттифоқи. 14.10 — Қуёш омборхонаси. 15.00 — Дунё воқеалари. 15.15 — Фильм-концерт. 16.15 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 17.15 — Олимпиадачи спортчиларнинг Москва шаҳар маданият арбоблари билан учрашуви. 18.25 — Сиёсий шарҳловчи Ю. А. Летунов сўзи. 18.55 — Мультфильмлар. 19.25 — Ҳужжатли фильм. 20.25 — Уч номаълумли масала. Бадиий фильм 1-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Кинопанорама. 23.35 — Тинчлик велосипед пойгаси.

ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

10.00 — Янгиликлар. 10.10 — Лирик концерт. 10.50 — Спорт программаси. 11.20 — Мактабгача ёшдаги бола ва мактаб. 11.50 — Светофор. 12.50 — Республика мулки. Бадиий фильм 1-серия. 13.55 — Ҳаёт каби тирик. 14.25 — Спектакль. 18.00 — Мультфильм. 18.15 — Санъат ғунчалари. 18.45 — Нафосат оламида. 19.15 — Съёмка майдонидан репортаж. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Африка озодлиги кунига. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Пахтакорларнинг шу кунги муҳим вазифалари. 22.20 — Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари VI Тошкент халқаро кинофестивали.

ТОЖИКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

17.15 — Душанба кўрсатувлари.

РАДИО

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА 8.30 — Лирик концерт. 9.30 — Ёшлик. 10.25 — Гулшан. 11.30 — Н. Пўлатова куйлайди. 12.30 — Мактаб ва ҳаёт. 13.00 — Бугун «Дамачи» балиқчилик хўжалигида. 13.30 — Хатларингизни ўқиб... 14.00 — Ғалла ўрим-йиғимига техникани шай қилайлик!. 16.10 — Қўшиқ шинавандалари — радио меҳмони. 17.30 — Халқ куйларидан концерт. 18.15 — Идеология ва ҳаёт. 19.45 — Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари кинофестивали кундалиги. 20.25 — Ўзбек куйларидан концерт. 20.50 — Африка узра тонг. 21.00 — Концерт. 21.30 — Чорвадорлар учун концерт. 22.30 — Лирика кечаси. 23.20 — Дам олиш концерти.

●

Абитуриентлар, сизлар учун!

РЕСПУБЛИКА «БИЛИМЛАР УЙИ»
МАШҒУЛОТЛАР ЎТКАЗАДИ

БИРИНЧИ ПОТОК — 1 — 30 ИЮНЬ КУНЛАРИ

МАТЕМАТИКА (рус группаси) — **соат 19.00 да.**
ФИЗИКА (ўзбек группаси) — **соат 19.00 да.**
МАТЕМАТИКА (ўзбек группаси) — **соат 20.30 да.**
ФИЗИКА (рус группаси) — **соат 20.30 да.**

ИККИНЧИ ПОТОК — 1 — 30 ИЮЛЬ КУНЛАРИ

ЎЗБЕК ГРУППАСИ
МАТЕМАТИКА (8.00).
ФИЗИКА (10.00).
АДАБИЁТ (12.00).
ТАРИХ (14.00).
ХИМИЯ (18.00).

РУС ГРУППАСИ
МАТЕМАТИКА (14.00).
ФИЗИКА (16.00).
АДАБИЁТ (18.00).
ТАРИХ (20.00).
ХИМИЯ (20.00).

МАШҒУЛОТЛАР 2- ва 3-ҚАВАТ ФОЙЕЛАРИДА ЎТКАЗИЛАДИ.

Программа кириш имтиҳонлари талабларига жавоб беради.

ЛЕКЦИЯЛАРНИ ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИНИНГ МАЛАКАЛИ ЎҚИТУВЧИЛАРИ ЎҚИЙДИЛАР.

Справкалар олиш учун телефонлар: 56-55-89, 56-47-96, 56-82-78.

●

Театр

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 24/V да **Нодирабегим,** 25/V да **Ғариблар.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 24/V да **Сув келтирган азиз,** 25/V да **Тошкентнинг нозанин маликаси** (16.00 ва 19.30 да).

Цирк

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **«Кўзга кўринмас одам» фантастик-саргузаштли аттракционининг гастроллари** (19.30).

Редактор М. ҚОРИЕВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

Редакция адреси: 700000 Тошкент—П, Ленин кўчаси, 41.

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор — 33-65-45, 32-53-04, редактор ўринбосарлари — 33-06-83, 32-55-04, 33-44-55, 32-55-05, масъул секретарь — 33-79-14, 32-53-05, секретариат — 33-72-83, 32-53-06; БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19, марксизм-ленинизм назарияси пропагандаси 32-55-70, халқаро ҳаёт — 32-54-18, саноат, транспорт ва капитал қурилиши — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70; адабиёт ва санъат — 33-20-36, 32-54-35, 32-55-16; совет қурилиши — 32-57-20; 32-54-18, фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 33-44-51, 32-57-21, 32-54-24, ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, 32-54-26, 32-54-27, хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 33-35-53, 33-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 32-54-13, иллюстрация — 32-57-22, коммунистик тарбия — 32-54-29, стенографистка — 33-73-43, 32-54-05, жамоатчилик қабулхонаси — 33-89-26, 32-52-26; эълонлар бўлими — 33-81-42; ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ: ҚҚАССР — 2-42-62; Тошкент — 32-53-20, Самарқанд — 5-19-71; Сирдарё — 2-05-27, Сурхондарё — 3-92-36, Хоразм — 5-31-24; Бухоро — 3-31-42; Қашқадарё — 61-35; Фарғона — 4-20-84; Наманган — 6-79-92; Андижон — 4-48-85; Жиззах — 31-66. Нашриёт диспетчери — 32-78-94. Нашриёт телефон станциясининг навбатчиси — 33-90-50.

Р. — 02014. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64583. Б. — 119.